3

[illegible] ॥

— శ్రీ సప్తశతీ స్తోత్రం ॥ —

[illegible]

दुर्गा ८

वैश्य उवाच २

सा कर्णाँचक्षलस्य भूपतेः प्रणयोदितं ॥१७॥ प्रत्युवाच स तं वैश्यः प्रश्रयाव
नतो नृपं ॥ समाधिर्नाम वैश्योहमुत्पन्नो धनिनां कुले ॥ पुत्रदारैर्निरस्तश्च
धनलोभादसाधुभिः ॥१८॥ विहीनः स्वजनैर्दारैः पुत्रैरादाय मे धनं ॥ वन
मभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्तबंधुभिः ॥१९॥ सोहं न वेद्मि पुत्राणां कुश
लाकुशलात्मिकां ॥ प्रवृत्तिं स्वजनानां च दाराणां चात्र संस्थितः ॥२०॥ किं
नु तेषां गृहे क्षेमम क्षेमं किं नु सांप्रतं ॥ कथं ते किं नु सद्वृत्ता दुर्वृत्ताः किं नु मे
सुताः ॥२१॥ राजोवाच ॥ यैर्निरस्तो भवांल्लुब्धैः पुत्रदारादिभिर्धनैः ॥ तेषु किं
भवतः स्नेहमनुबध्नाति मानसं ॥२२॥ वैश्य उवाच ॥ एवमेतद्यथा प्राह भ
वानस्मद्गतं वचः ॥ किं करोमि न बध्नाति मम निष्ठुरतां मनः ॥२३॥ यैः संत्य
ज्य पितृस्नेहं धनलुब्धैर्निराकृतः ॥ पतिस्वजनहार्दं च हार्दि तेष्वेव मे मनः ॥२४॥

किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महामते ॥ यत्प्रेमप्रवणं चित्तं विगुणेष्वपि बं
धुषु ॥२५॥ तेषां कृते मे निश्वासो दौर्मनस्यं च जायते ॥ करोमि किं यन्न मनस्ते
ष्वप्रीतिषु निष्ठुरं ॥२६॥ मार्कंडेय उवाच ॥ ततस्तौ सहितौ विप्र तं मुनिं समुप
स्थितौ ॥ समाधिर्नाम वैश्योसौ स च पार्थिवसत्तमः ॥ कृत्वा तु तौ यथान्या
यं यथार्हं तेन संविदं ॥ उपविष्टौ कथाः काश्चिच्चक्रतुर्वैश्यपार्थिवौ ॥२७॥ रा
जोवाच ॥ भगवंस्त्वामहं प्रष्टुमिच्छाम्येकं वदस्व तत् ॥ दुःखाय यन्मे मनसः
स्वचित्तायत्ततां विना ॥२८॥ ममत्वं गतराज्यस्य राज्यांगेष्वखिलेष्वपि ॥ जानतो
पि यथाज्ञस्य किमेतन्मुनिसत्तम ॥२९॥ अयं च निःकृतः पुत्रैर्दारैर्भृत्यैस्तथोज्झि
तः ॥ स्वजनेन च संत्यक्तस्तेषु हार्दी तथाप्यति ॥३०॥ एवमेष तथाहं च
द्वावप्यत्यंतदुःखितौ ॥ दृष्टदोषेपि विषये ममत्वाकृष्टमानसौ ॥३१॥ त

केनैतन्महाभागयन्मोहाज्ञानिनोरपि ॥ ममास्यचभवत्येषा विवेकांध
स्यमूढता ॥३३॥ ऋषिरुवाच ॥ ज्ञानमस्तिसमस्तस्यजंतोर्विषयगोचरे ॥
विषय श्चमहाभागयांतिचैवंपृथक्पृथक् ॥३४॥ दिवांधाःप्राणिनःके
चिद्रात्रावंधास्तथापरे ॥ केचिद्दिवातथारात्रौप्राणिनस्तुल्यदृष्टयः ॥३५
ज्ञानिनोमनुजाःसत्यंकिंतुतेनहिकेवलं यतोहिज्ञानिनःसर्वेपशुपक्षि
मृगादयः ॥३६॥ ज्ञानंचतन्मनुष्याणांयत्तेषांमृगपक्षिणां ॥ मनुष्याणांच
यत्तेषांतुल्यमन्यत्तथोभयोः ॥३७॥ ज्ञानेपिसतिपश्यैतान्पतंगान्शावं
चंचुषु ॥ कणमोक्षादृतान्मोहात्पीड्यमानानपिक्षुधा ॥३८॥ मानुषामनु
जव्याघ्रसाभिलाषाःसुतान्प्रति ॥ लोभात्प्रत्युपकारायनन्वेतान्किं
नपश्यति ॥३९॥ तथापिममतावर्त्तेमोहगर्त्तेनिपातिताः ॥ महामायाप्र

भावेणसंसारस्थितिकारिणः ॥४०॥ तन्नात्रविस्मयःकार्योयोगनिद्राजगत्प
तेः ॥ महामायाहरेश्चैषा तयासंमोह्यतेजगत् ॥४१॥ ज्ञानिनामपिचेतांसिदेवी
भगवतीहिसा बलादाकृष्यमोहायमहामायाप्रयच्छति ॥४२॥ तयाविसृ
ज्यतेविश्वंजगदेतच्चराचरं ॥ सैषाप्रसन्नावरदानृणांभवतिमुक्तये ॥४३॥
साविद्यापरमामुक्तेर्हेतुभूतासनातनी ॥ संसारबंधहेतुश्चसैवसर्वेश्वरे
श्वरी ॥४४॥ राजोवाच ॥ भगवन्काहिसादेवीमहामायेतियांभवान् ॥ ब्रवी
तिकथमुत्पन्नासाकर्मास्याश्चकिंद्विज ॥४५॥ यत्स्वभावाचसादेवीयत्स्वरू
पायदुद्भवा ॥ तत्सर्वंश्रोतुमिच्छामित्वत्तोब्रह्मविदांवर ॥४६॥ ऋषिरुवाच
नित्यैवसाजगन्मूर्तिस्तयासर्वमिदंततं तथापितत्समुत्पत्तिर्बहुधाश्रूयतां
मम ॥४७॥ देवानांकार्यसिध्यर्थमाविर्भवतिसायदा ॥ उत्पन्नेतितदालोके

७ प्र अ:

॥दुर्गा॥ सानिसाम्यमभिधीयते ॥४८॥ योगनिद्रां यदा विष्णुर्जगत्येकार्णवीकृते ॥ आस्ती
॥१०॥ र्य शेषमभजत्कल्पांते भगवान्प्रभुः ॥४९॥ तदा द्वावसुरौ घोरौ विख्यातौ मधुकै
टभौ ॥ विष्णुकर्णमलोद्भूतौ हंतुं ब्रह्माणमुद्यतौ ॥५०॥ स नाभिकमले विष्णोः
स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः ॥ दृष्ट्वा तावसुरौ चोग्रौ प्रसुप्तं च जनार्दनं ॥५१॥ तुष्टाव
योगनिद्रां तामेकाग्रहृदयस्थितः ॥ विबोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृतालयां ॥
५२॥ ब्रह्मोवाच ॥ विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीं ॥ निद्रां
भगवतीं विष्णोरतुलां तेजसः ॥५३॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारः स्वरात्मि
का ॥ सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता ॥५४॥ अर्धमात्रा स्थिता नि
त्या यानुच्चार्या विशेषतः ॥ त्वमेव सा त्वं सावित्री त्वं देवी जननी परा ॥५५॥
त्वयैतद्धार्यते विश्वं त्वयैतत्सृज्यते जगत् ॥ त्वयैतत्पाल्यते देवि त्वमत्स्यंते च

सर्वदा ॥५६॥ विसृष्टौ सृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने ॥ तथा संहृतिरूपांते जग
तोस्य जगन्मये ॥५७॥ महाविद्या महामाया महामेधा महास्मृतिः ॥ महामोहा
च भगवती महादेवी महेश्वरी ॥५८॥ प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रयविभाविनी
कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरात्रिश्च दारुणा ॥५९॥ त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वं
बुद्धिर्बोधलक्षणा ॥ लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वं शांतिः क्षांतिरेव च ॥६०॥ खड्गि
नी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ॥ शंखिनी चापिनी बाणभुशुंडीपरि
घायुधा ॥६१॥ सौम्या सौम्यतराशेषसौम्येभ्यस्त्वतिसुंदरी ॥ परापराणां प
रमा त्वमेव परमेश्वरी ॥६२॥ यच्च किंचित्क्वचिद्वस्तु सदसद्वाखिलात्मि
के ॥ तस्य सर्वस्य या शक्तिः सा त्वं किं स्तूयसे मया ॥६३॥ यया त्वया जगत्स्रष्टा
जगत्पात्यत्ति यो जगत् ॥ सोपि निद्रावशं नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः

दु॰गो॰
११

विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशान एव च ॥ कारितास्ते यतोऽतस्त्वां कः स्तोतुं शक्ति
मान्भवेत् ६५ सा त्वमित्थं प्रभावैः स्वैरुदारैर्देवि संस्तुता ॥ मोहयैतौ दुराधर्ष
वसुरौ मधुकैटभौ ६६ प्रबोधं च जगत्स्वामी नीयतामच्युतो लघु ॥ बोध
श्च क्रियतामस्य हन्तुमेतौ महासुरौ ६७ ऋषिरुवाच ॥ एवं स्तुता तदा दे
वी तामसी तत्र वेधसा ॥ विष्णोः प्रबोधनार्थाय निहन्तुं मधुकैटभौ ६८
नेत्रास्यनासिकाबाहुहृदयेभ्यस्तथोरसः ॥ निर्गम्य दर्शने तस्थौ ब्रह्म
णोऽव्यक्तजन्मनः ६९ उत्तस्थौ च जगन्नाथस्तया मुक्तो जनार्दनः ॥ ए
कार्णवेऽहिशयनात्ततः स ददृशे च तौ ७० मधुकैटभौ दुरात्मानाव
तिवीर्यपराक्रमौ ॥ क्रोधरक्तेक्षणावत्तुं ब्रह्माणं जनितोद्यमौ ७१ स
मुत्थाय ततस्ताभ्यां युयुधे भगवान्हरिः ॥ पंचवर्षसहस्राणि बाहु

प्रहरणो विभुः ७२ युध्यमानावतिबलौ दृष्ट्वा तावसुरोत्तमौ ॥ निजं विधं
समालोक्य समुद्भूतमहोत्सवः ७३ उवाच मत्तो व्रियतां वरो वा यो ऽभि
वांछितः ॥ विलस्य तत्र विभो वेवौ ऽमवलोक्य परस्परं ७४ तावप्यति
बलोन्मत्तौ महामायाविमोहितौ ॥ उक्तवन्तौ वरोऽस्मत्तो व्रियतामिति
केशवं ७५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ भवेतामद्य मे तुष्टौ मम वध्यावुभा
वपि ॥ किमन्येन वरेणात्र एतावद्धि वृतं मम ७६ ॥ ऋषिरुवाच ॥ वंचि
ताभ्यामिति तदा सर्वमापोमयं जगत् ॥ विलोक्य ताभ्यां गदितो भग
वान्कमलेक्षणः ७७ प्रीतौ स्वस्तव युद्धेन श्लाघ्यस्त्वं मृत्युरावयोः ॥
आवां जहि न यत्रोर्वी सलिलेन परिप्लुता ७८ ॥ ऋषिरुवाच ॥ तथे
त्युक्त्वा भगवता शंखचक्रगदाभृता ॥ कृत्वा चक्रेण वै छिन्ने जघने

दु॰
१२

शिरसीतयोः॥३९॥एवमेषासमुत्पन्नाब्रह्मणासंस्तुतास्वयं॥प्रभावम
स्यादेव्यास्तुभूयःशृणुवदामिते॥४०॥इतिमार्कंडेयपुराणेसावर्णि
केमन्वंतरेदेवीमाहात्म्येमधुकैटभवधः॥१॥ऋषिरुवाच॥देवासुर
मभूद्युद्धंपूर्णमब्दशतंपुरा॥महिषेसुराणामधिपेदेवानांचपुरंदरे॥१
तत्रासुरैर्महावीर्यैर्देवसैन्यंपराजितं॥जित्वाचसकलान्देवानिंद्रो
भून्महिषासुरः॥२॥ततःपराजितादेवाःपद्मयोनिंप्रजापतिं॥पुरस्कृ
त्यगतास्तत्रयत्रेशगरुडध्वजौ॥३॥यथावृत्तंतयोस्तद्वन्महिषासुर
चेष्टितं॥त्रिदशाःकथयामासुर्देवाभिभवविस्तरं॥४॥सूर्येंद्राग्न्यनिले
न्दुनांयमस्यवरुणस्यच॥अन्येषांचाधिकारान्सस्वयमेवाधितिष्ठति
॥५॥स्वर्गान्निराकृताःसर्वेतेनदेवगणाभुवि॥विचरंतियथामर्त्यामहिषेण

दुरात्मना॥६॥एतद्वःकथितंसर्वममरारिविचेष्टितं॥शरणंचप्रपन्ना
स्मोवधस्तस्यविचिंत्यतां॥७॥ऋषिरुवाच॥इत्थंनिशम्यदेवानांव
चांसिमधुसूदनः॥चकारकोपंशंभुश्चभ्रुकुटीकुटिलाननौ॥८॥ततो
तिकोपपूर्णस्यचक्रिणोवदनात्ततः॥निश्चक्राममहत्तेजोब्रह्मणःशंकर
स्यच॥९॥अन्येषांचैवदेवानांशक्रादीनांशरीरतः॥निर्गतंसुमहत्तेजस्त
च्चैक्यंसमगच्छत॥१०॥अतीवतेजसःकूटंज्वलंतमिवपर्वतं॥ददृशुस्तेसु
रास्तत्रज्वालाव्याप्तदिगंतरं॥११॥अतुलंतत्रतत्तेजःसर्वदेवशरीरजं॥ए
कस्थंतदभून्नारीव्याप्तलोकत्रयंत्विषा॥१२॥यदभूच्छांभवंतेजस्तेनाजा
यततन्मुखं॥याम्येनचाभवन्केशाबाहवोविष्णुतेजसा॥१३॥सौम्येन
स्तनयोर्युग्मंमध्यंचैंद्रेणचाभवत्॥वारुणेनचजंघोरूनितंबस्तेज

॥दुर्गा॰॥
॥१३॥

साभुवः॥१४॥ब्रह्मणस्तेजसापादौतदंगुल्योर्कतेजसा॥वसूनांचकरांगु
ल्यः कौबेरेणचनासिका॥१५॥तस्यास्तुदंताःसंभूताःप्राजापत्येनते
जसा॥नयनंत्रितयंजज्ञेतथापावकतेजसा॥१६॥भ्रुवौचसंध्ययो
स्तेजःश्रवणावनिलस्यच॥अन्येषांचैवदेवानांसंभवस्तेजसांशिवा॥१
७॥ततःसमस्तदेवानांतेजोराशिसमुद्भवां॥तांविलोक्यमुदंप्रापुरमरा
महिषार्दिताः॥१८॥शूलंशूलाद्विनिष्कृष्यददौतस्यैपिनाकधृक्॥च
क्रंचदत्तवान्कृष्णःसमुत्पाद्यस्वचक्रतः॥१९॥शंखंचवरुणःशक्तिंददौ
तस्यैहुताशनः॥मारुतोदत्तवांश्चापंबाणपूर्णेतथेषुधी॥२०॥वज्र
मिंद्रःसमुत्पाद्यकुलिशादमराधिपः॥ददौतस्यैसहस्राक्षोघंटामै
रावताद्गजात्॥२१॥कालदंडद्यमोदंडंपाशंचांबुपतिर्ददौ॥प्रजापति

श्चाक्षमालांददौब्रह्माकमंडलुं॥२२॥समस्तरोमकूपेषुनिजरश्मीन्दिवा
करः॥कालश्चदत्तवान्खड्गंतस्याश्चर्मचनिर्मलं॥क्षीरोदश्चामलंहार
मजरेचतथांबरे॥चूडामणिंतथादिव्यंकुंडलेकटकानिच॥२४॥अर्द्ध
चंद्रंतथाशुभ्रंकेयूरान्सर्वबाहुषु॥नूपुरौविमलौतद्वद्ग्रैवेयकमनुत्त
मं॥२५॥अंगुलीयकरत्नानिसमस्तास्वंगुलीषुच॥विश्वकर्माददौतस्यै
परशुंचातिनिर्मलं॥२६॥अस्त्राण्यनेकरूपाणितथाभेद्यंचदंशनं॥
अम्लानपंकजांमालांशिरस्युरसिचापरां॥२७॥अददज्जलधिस्तस्यैपं
कजंचातिशोभनं॥हिमवान्वाहनंसिंहंरत्नानिविविधानिच॥२८॥ददा
वशून्यंसुरयापानपात्रंधनाधिपः॥शेषश्चसर्वनागेशोमहामणिवि
भूषितं॥२९॥नागहारंददौतस्यैधत्तेयःपृथिवीमिमां॥अन्यैरपिसुरैर्दे

॥दुर्गा॰॥
॥२४॥

भैर्भूषणैरायुधैस्तथा॥ सम्मानितानना दोच्चैः साट्टहासं मुहुर्मुहुः॥ ३०
तस्यानादेन घोरेण कृत्स्नमापूरितं नभः॥ अमायतातिमहता प्रतिश
ब्दो महानभूत्॥ ३१॥ चुक्षुभुः सकला लोकाः समुद्राश्च चकंपिरे चचा
ल वसुधा चेलुः सकलाश्च महीधराः॥ ३२॥ जयेति देवाश्च मुदा तामुचुः
सिंहवाहिनीं॥ तुष्टुवुर्मुनयश्चैनां भक्तिनम्रात्ममूर्तयः॥ ३३॥ दृष्ट्वा स
मस्तं संक्षुब्धं त्रैलोक्यममरारयः॥ संनद्धाखिलसैन्यास्ते समुत्तस्थुरु
दायुधाः॥ ३४॥ आः किमेतदिति क्रोधादाभाष्य महिषासुरः॥ अभ्य
धावत तं शब्दमशेषैरसुरैर्वृतः॥ ३५॥ स ददर्श ततो देवीं व्याप्तलोकत्र
यां त्विषा॥ पादाक्रांत्यानतभुवं किरीटोल्लिखिताम्बरां॥ ३६॥ क्षोभिता
शेषपातालां धनुर्ज्यानिःस्वनेन तां॥ दिशो भुजसहस्रेण समंता

द्व्याप्य संस्थितां॥ ३७॥ ततः प्रववृते युद्धं तया देव्या सुरद्विषां॥ शस्त्रास्त्रैर्ब
हुधा मुक्तैरादीपितदिगंतरं॥ ३८॥ महिषासुरसेनानीश्चिक्षुराख्यो म
हासुरः॥ युयुधे चामरश्चान्यैश्चतुरंगबलान्वितः॥ ३९॥ रथानामयुतैः
षड्भिरुदग्राख्यो महासुरः॥ अयुध्यतायुतानां च सहस्रेण महाहनुः॥
४०॥ पंचाशद्भिश्च नियुतैरसिलोमा महासुरः॥ अयुतानां शतैः षड्भि
र्बाष्कलो युयुधे रणे॥ ४१॥ गजवाजिसहस्रौघैरनेकैः परिवारितः॥
वृतो रथानां कोट्या च युद्धे तस्मिन्नयुध्यत॥ ४२॥ वृतः कालो रथानां
च रणे पंचशतायुतैः॥ युयुधे चासुरस्तत्र नावद्भिः परिवारितः॥ वि
डालाख्योऽयुतानां च पंचाशद्भिरथायुतैः॥ युयुधे संयुगे तत्र रथानां
परिवारितः॥ ४३॥ अन्ये च तत्रायुतशो रथनागहयैर्वृताः॥ युयुधुः

दुर्गा ॥ संयुगेदेव्यासहतत्रमहासुराः॥४४॥कोटिकोटिसहस्रैस्तुरथानांदंति
॥१५॥ नांतथा॥हयानांचवृतोयुद्धेतत्राभून्महिषासुरः॥४५॥तोमरैर्भिंदि
पालैश्चशक्तिभिर्मुशलैस्तथा॥युयुधुःसंयुगेदेव्याखड्गैःपरशु
पट्टिशैः॥४६॥केचिच्चचिक्षिपुःशक्तीःकेचित्पाशांस्तथापरे॥देवीं
खड्गप्रहारैस्तुतेतांहंतुंप्रचक्रमुः॥४७॥सापिदेवीततस्तानिशस्त्रा
ण्यस्त्राणिचंडिका॥लीलयैवप्रचिच्छेदनिजशस्त्रास्त्रवर्षिणी॥४८
अनायस्ताननादेवीस्तूयमानासुरर्षिभिः॥मुमोचासुरदेहेषुश
स्त्राण्यस्त्राणिचेश्वरी॥४९॥सोपिक्रुद्धोधुतसटोदेव्यावाहनकेस
री॥चचारासुरसैन्येषुवनेष्विवहुताशनः॥५०॥निःश्वासान्मुमुचे
यांश्चयुध्यमानारणेंबिका॥तएवसद्यःसंभूतागणाःशतसहस्र

शः॥५१॥युयुधुस्तेपरशुभिर्भिंदिपालासिपट्टिशैः॥नाशयंतोसुर
गणान्देवीशक्त्युपबृंहिताः॥५२॥अवादयंतपटहान्गणाःशंखां
स्तथापरे॥मृदंगांश्चतथैवान्येतस्मिन्युद्धमहोत्सवे॥५३॥ततोदेवी
त्रिशूलेनगदयाशरवृष्टिभिः॥खड्गादिभिश्चशतशोनिजघानम
हासुरान्॥५४॥पातयामासचैवान्यान्घंटास्वनविमोहितान्॥अ
सुरान्भुविपाशेनबध्वाचान्यानकर्षयत्॥५५॥केचिद्द्विधाकृता
स्तीक्ष्णैःखड्गपातैस्तथापरे॥विपोथितानिपातेनगदयाभुविशे
रते॥५६॥वेमुश्चकेचिद्रुधिरंमुशलेनभृशंहताः॥केचिन्निपतिता
भूमौभिन्नाःशूलेनवक्षसि॥५७॥निरंतराःशरौघेणकृताःकेचिद्र
णाजिरे॥श्येनानुकारिणःप्राणान्मुमुचुस्त्रिदशार्दनाः॥५८॥केषां

रत

॥दुर्गा॰॥
॥१६॥

विषाद इवः छिन्नाश्छिन्नग्रीवास्त पापरे ॥ शिरांसि पेतुरन्येषामन्ये मध्ये
विदारिता ॥५८॥ विच्छिन्नजंघास्त्वपरे पेतुरुर्व्यां महासुराः ॥ एकबाह्वक्षि
चरणाः केचिद्देव्या द्विधाकृताः ॥६०॥ छिन्नेपि चान्ये शिरसि पतिताः ॥ पु
नरुत्थिताः कबंधा ॥ युयुधुर्देव्या गृहीतपरमायुधाः ॥६१॥ ननृतुश्चाप
रे तत्र युद्धे तूर्यलयाश्रिताः ॥ कबंधाश्छिन्नशिरसः खड्गशक्त्यृष्टिपाण
यः ॥६२॥ तिष्ठतिष्ठेति भाषंते देवीमन्ये महासुराः ॥ तिष्ठतिष्ठेति चैवो
न्मादैत्या युयुधिरे मधे ॥६३॥ पातितै रथनागाश्वैरसुरैश्च वसुंधरा
अगम्या साभवत्तत्र यत्राभूत्स महारणः ॥६४॥ शोणितौघा महान
द्यः सद्यस्तत्र विसुस्रुवुः ॥ मध्ये चासुरसैन्यस्य वारणासुरवाजिनां
क्षणेन तन्महासैन्यमसुराणां तथांबिका ॥ निन्ये क्षयं यथा वह्नि

स्तृणदारु महाचयं ॥६५॥ स च सिंहो महानादमुत्सृजन् धुतकेसरः ॥ शरी
रेभ्योमरारीणामसूनिव विचिन्वति ॥६६॥ देव्या गणैश्च तैस्तत्र कृतं युद्धं
तथासुरैः ॥ यथैषां तुष्टुवुर्देवाः पुष्पवृष्टिमुचो दिवि ॥६८॥ इति मार्कं
डेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये महिषासुरसैन्यवधः ॥
॥२॥ ऋषिरुवाच ॥ निहन्यमानं तत्सैन्यमवलोक्य महासुरः ॥ से
नानीश्चिक्षुरः कोपाद्ययौ योद्धुमथांबिकां ॥१॥ स देवीं शरवर्षेण व
वर्ष समरेसुरः ॥ यथा मेरुगिरेः शृंगं तोयवर्षेण तोयदः ॥२॥ तस्य
छित्वा ततो देवी लीलयैव शरोत्करान् ॥ जघान तुरगान् बाणैर्यंता
रं चैव वाजिनां ॥३॥ चिच्छेद च धनुः सद्यो ध्वजं चातिसमुच्छ्रितं ॥ विव्या
ध चैव गात्रेषु छिन्नधन्वानमाशुगैः ॥४॥ सच्छिन्नधन्वा विरथो हता

॥उगो०॥
॥१०॥

श्वोहतसारथिः॥ अभ्यधावत्ततो देवीं खड्गचर्मधरोसुरः॥५॥ सिंहमाह
त्य खड्गेन तीक्ष्णधारेण मूर्द्धनि॥ आजघान भुजे सव्ये देवीमप्यतिवेग
वान्॥६॥ तस्याः खड्गो भुजं प्राप्य पफाल नृपनंदन॥ ततो जग्राह शू
लं स कोपादरुणलोचनः॥७॥ चिक्षेप च ततस्तत्तु भद्रकाल्यां महासु
रः॥ जाज्वल्यमानं तेजोभी रविबिंबमिवांबरात्॥८॥ दृष्ट्वा तदापत
च्छूलं देवी शूलममुंचत॥ तच्छूलं शतधा तेन नीतं [illegible] स महासुरः॥९॥
हते तस्मिन्महावीर्ये महिषस्य चमूपतौ॥ आजगाम गजारूढश्चा
मरस्त्रिदशार्दनः॥१०॥ सोपि शक्तिं मुमोचाथ देव्यास्तामंबिका
द्रुतं॥ हुंकाराभिहतां भूमौ पातयामास निःप्रभां॥११॥ भग्नां शक्तिं नि
पतितां दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितं॥ चिक्षेप चामरः शूलं बाणैस्तदपि

साच्छिनत्॥१२॥ ततः सिंहः समुत्पत्य गजकुंभांतरे स्थितः॥ बाहुयुद्धेन
युयुधे तेनोच्चैस्त्रिदशारिणा॥१३॥ युध्यमानौ ततस्तौ तु तस्मान्ना
गान्महीं गतौ॥ युयुधातेतिसंरब्धौ प्रहारैरतिदारुणैः॥१४॥ ततो वे
गात्खमुत्पत्य निपत्य च मृगारिणा॥ करप्रहारेण शिरश्चामरस्य पृथ
क्कृतं॥१५॥ उदग्रश्च रणे देव्या शिलावृक्षादिभिर्हतः॥ दंतमुष्टितला
श्चैव करालश्च निपातितः॥१६॥ देवी क्रुद्धा गदापातैश्चूर्णयामास
चोद्धतं॥ बाष्कलं भिंदिपालेन बाणैस्ताम्रं तथांधकं॥१७॥ उग्रास्य
मुग्रवीर्यं च तथैव च महाहनुं॥ त्रिनेत्रा च त्रिशूलेन जघान प
रमेश्वरी॥१८॥ बिडालस्यासिना कायात्पातयामास वै शिरः॥ दु
र्द्धरं दुर्मुखं चोभौ शरैर्निन्ये यमक्षयं॥१९॥ एवं संक्षीयमाणे तु स्व

॥ अथसप्तशती प्रारंभः ॥ मतालक्ष्म प्रसेन

॥ [illegible] नीकर ब्याचेअसे ॥

॥ शाके १७३७ संवत् १८७२ माघम सः ॥

दुर्गा० सैन्ये महिषासुरः। माहिषेण स्वरूपेण त्रासयामास तान्गणान्
१८ २०॥ कांश्चित्तुंडप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथापरान्॥ लांगूलताडितांश्चा
न्यान् शृंगाभ्यां च विदारितान्॥ २१॥ वेगेन कांश्चिदपरान्नादेन भ्रम
णेन च॥ निश्वासपवनेनान्यान्पातयामास भूतले॥ २२॥ निपात्य प्रम
थं निकमभ्य धावत्त सोसुरः॥ सिंहं हंतुं महादेव्याः कोपं चक्रे ततों
बिका॥ २३॥ सोपि कोपान्महावीर्यः॥ खुरक्षुण्णमहीतलः॥ शृंगाभ्यां
पर्वतानुच्चांश्चिक्षेप च ननाद च॥ २४॥ वेगभ्रमणविक्षुण्णा महीत
स्य व्यशीर्यत॥ लांगुलेनाहतश्चाब्धिः प्लावयामास सर्वतः॥ २५॥ धु
तशृंगविभिन्नाश्च खंडंखंडं ययुर्घनाः॥ श्वासानिलास्ताः शतशो
निपेतुर्नभसोचलाः॥ २६॥ इति क्रोधसमाध्मातमा[illegible]पतंतं म

हासुरं॥ दृष्ट्वा सा चंडिका कोपं तद्वधाय तदाकरोत्॥ २७॥ सा क्षिप्त्वा तस्य
वै पाशं तं बबंध महासुरं॥ तत्याज माहिषं रूपं सोपि बद्धो महामृधे॥
ततः सिंहोभवत्सद्यो यावत्तस्यांबिका शिरः॥ छिनत्ति तावत्पुरुषः ख
ड्गपाणिरदृश्यत॥ २९॥ तत एवाशु पुरुषं देवी चिच्छेद सायकैः॥ तं खड्ग
चर्मणा सार्द्धं ततः सोभून्महागजः॥ ३०॥ करेण च महासिंहं तं चक
र्ष जगर्ज च॥ कर्षतस्तु करं देवी खड्गेन निरकृंतत॥ ३१॥ ततो महासु
रो भूयो माहिषं वपुरास्थित॥ तथैव क्षोभयामास त्रैलोक्यं सचरा
चरं॥ ३२॥ ततः क्रुद्धा जगन्माता चंडिका पानमुत्तमं॥ पपौ पुनः पुनश्चै
व जहासारुणलोचना॥ ३३॥ ननर्द चासुरः सोपि बलवीर्यमदोद्धतः॥
विषाणाभ्यां च चिक्षेप चंडिकां प्रति भूधरान्॥ ३४॥ सा च तान्प्रहिता

॥दुर्गा॰॥ सेन चूर्णयंती शरोत्करैः ॥ उवाच तं मदोद्धूतमुखरागाकुलाक्षरं ॥३५
॥१९॥ देव्युवाच ॥ गर्ज गर्ज क्षणं मूढ मधु यावत्पिबाम्यहं ॥ मया त्वयि हते
ऽत्रैव गर्जिष्यंत्याशु देवताः ॥३६॥ ऋषिरुवाच ॥ एवमुक्त्वा समुत्पत्य
साऽऽरूढा तं महासुरं ॥ पादेनाक्रम्य कंठे च शूलेनैनमताडयत् ॥३७॥ त
तः सोपि पदाक्रांतस्तया निजमुखात्ततः ॥ अर्द्धनिष्क्रांत एवासीद्देव्या
वीर्येण संवृतः ॥३८॥ अर्द्धनिष्क्रांत एवासौ युध्यमानो महासुरः ॥ तया
महासिना देव्या शिरश्छित्त्वा निपातितः ॥३९॥ ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्य
सैन्यं ननाश तत् ॥ प्रहर्षं च परं जग्मुः सकला देवतागणाः ॥४०॥ तुष्टु
वुस्तां सुरा देवीं सह दिव्यैर्महर्षिभिः ॥ जगुर्गंधर्वपतयो ननृतुश्चा
प्सरोगणाः ॥४१॥ इति मार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवी

महात्म्ये महिषासुरवधः ॥३॥ ऋषिरुवाच ॥ शक्रादयः सुरगणा
निहतेतिवीर्ये तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिबले च देव्या ॥ तां तुष्टुवुः प्रणति
नम्र शिरोधरांसा वाग्भिः प्रहर्षपुलकोद्गमचारुदेहाः ॥ देवा ऊ॰
देव्या यया ततमिदं जगदात्मशक्त्या निःशेषदेवगणशक्तिसमूहमू
र्त्या ॥ तामंबिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां भक्त्या नताः स्म विधा
तु शुभानि सा नः ॥२॥ यस्याः प्रभावमतुलं भगवाननंतो ब्रह्मा हरश्च न
हि वक्तुमलं बलं च ॥ सा चंडिकाखिलजगत्परिपालनाय नाशाय चा
शुभभयस्य मतिं करोतु ॥३॥ या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः
पापात्मनां कृतधियां हृदयेषु बुद्धिः ॥ श्रद्धा सतां कुलजनप्रभवस्य
लज्जा तां त्वां नताः स्म परिपालय देवि विश्वं ॥४॥ किं वर्णयाम तव रूप

॥दु॰॥ मचिंत्यमेतत्किंचातिवीर्यमसुरक्षयकारिभूरि ॥ किंचाहवेषुचरितानि
॥२९॥ तवाद्भुतानिसर्वेषुदेव्यसुरदेवगणादिकेषु ॥५॥ हेतुःसमस्तजगतां
त्रिगुणापिदोषैर्नज्ञायसेहरिहरादिभिरप्यपारा ॥ सर्वाश्रयाखिल
मिदंजगदंशभूतमव्याकृताहिपरमाप्रकृतिस्त्वमाद्या ॥६॥ यस्याः
समस्तसुरताःसमुदीरणेनतृप्तिंप्रयातिसकलेषुमखेषुदेवी ॥ स्वा
हासिवैपितृगणस्यचतृप्तिहेतुरुच्चार्यसेत्वमतएवजनैःस्वधाच
यामुक्तिहेतुरविचिंत्यमहाव्रतात्वमभ्यस्यसेसुनियतेंद्रियतत्वसा
रैः ॥ मोक्षार्थिभिर्मुनिभिरस्तसमस्तदोषैर्विद्यासिसाभगवतीपरमा ॥५
हिदेवि ॥८॥ शब्दात्मिकासुविमलर्ग्यजुषांनिधानमुद्गीथरम्यपदपा ॥२
ठवतांचसाम्नांदेवीत्रयीभगवतीभवभावनायवार्त्ताचसर्वजग

तांपरमार्त्तिहंत्री ॥९॥ मेधासिदेविविदिताखिलशास्त्रसारादुर्गासिदुर्गभ
वसागरनौरसंगा ॥ श्रीःकैटभारिहृदयैककृताधिवासागौरी ॥ त्वमेवश
शिमौलिकृतप्रतिष्ठा ॥१०॥ ईषत्सहासममलंपरिपूर्णचंद्रबिंबानुका
रिकनकोत्तमकांतिकांतं ॥ अत्यद्भुतंप्रहृतमात्तरुषातथापिवक्त्रंविलो
क्यसहसामहिषासुरेण ॥११॥ दृष्ट्वातुदेविकुपितंभ्रुकुटीकरालमुद्यच्छशां
कसदृशच्छवियन्नसद्यः ॥ प्राणान्मुमोचमहिषस्तदतीवचित्रंकैर्जीव्यते
हिकुपितांतकदर्शनेन ॥१२॥ देविप्रसीदपरमाभवतीभवायसद्योविना
शयसिकोपवतीकुलानि ॥ विज्ञातमेतदधुनैवयदस्तमेतन्नीतंबलंसु
विपुलंमहिषासुरस्य ॥१३॥ तेसंमताजनपदेषुधनानितेषांतेषांयशां
सिनचसीदतिबंधुवर्गः ॥ धन्यास्तएवनिभृतात्मजभृत्यदारायेषांसदा

दुर्गा०
२१

मुद्दयदाभवतीप्रसन्ना॥१४॥धर्म्याणिदेविसकलानिसदैवकर्माण्यत्य
दृतःप्रतिदिनंसुकृतीकरोति॥स्वर्गंप्रयातिचततोभवतिप्रसादाल्लोकत्र
येपिफलदाननुदेवितेन॥१५॥दुर्गेस्मृताहरसिभीतिमशेषजंतोःस्वस्थैः
स्मृ तामतिमतीवशुभांददासिदारिद्र्यदुःखभयहारिणिकात्वदन्यास
र्वोपकारक रणायसदार्द्रचित्ता॥१६॥एभिर्हतैर्जगदुपैतिसुखंतथै
तेकुर्वंतुनामनरकायचिरायपापं॥संग्राममृत्युमधिगम्यदिवंप्रयां
तु मत्वेतिनूनमहितान्विनिहंसिदेवि॥१७॥दृष्ट्वैवकिंनभवतीप्रकरो
तिभस्म सर्वा सुरानरिषुयत्प्रहिणोषिशस्त्रं॥लोकान्प्रयांतुरिपवो
पिहिशस्त्रपूताइत्थंमतिर्भवतुतेष्वहितेषुसाध्वी॥१८॥खड्गप्रभानि
करविस्फुरणैस्तथोग्रैःशूलाग्रकांतिनिवहेनदृशोसुराणां॥यन्नागता

राज्ञमस्यवीर्यंच

विलपमेस्तुमदिंदुखंडयोग्याननंतवविलोकयतांतदेतत्॥१९॥दुर्वृत्त
वृत्तशमनंतवदेविशीलंरूपंतथैतदविचिंत्यमतुल्यमन्यैः॥वीर्यंचहंतृ
हृतदेव पराक्रमाणांवैरिष्वपिप्रकटितैवदयात्वयेत्थं॥२०॥के
नोपमाभवतुतेस्य पं शत्रुभयकार्यतिहारिकुत्र॥चित्तेकृपा
समरनिष्ठुरताचदृष्टात्वय्येवदेविवरदेभुवनत्रयेपि॥२१॥त्रैलोक्यमे
तदखिलं रिपुनाशनेनत्रातंत्वयासमरमूर्धनितेपिहत्वा॥नी
तादिवंरिपुगणाभयमप्यपास्तमस्माकमुन्मदसुरारिभवंनमस्ते॥२२॥
शूलेनपाहिनोदेविपाहिखड्गेनचांबिके॥घंटास्वनेननःपाहिचापज्या
स्वनेनच॥२३॥प्राच्यांरक्ष प्रतीच्यांचचंडिकेरक्षदक्षिणे॥भ्रामणेना
त्मशूलस्यउत्तरस्यांतथेश्वरि॥२४॥सौम्यानियानिरूपाणित्रैलोक्येविचरं

॥दुर्गा०॥ ॥२२॥

नितै॥यानिचात्यर्थघोराणितैरक्षास्मांस्तथाभुवं॥२५॥खड्गशूलगदादी
नियानिचास्त्राणितेंबिके करपल्लवसंगीनितैरस्मान्रक्ष सर्वतः॥२६॥
ऋषिरुवाच॥एवंस्तुतासुरैर्दिव्यैःकुसुमैर्नंदनोद्भवैः॥अर्चिताजगता
धात्रीतथागंधानुलेपनैः॥२७॥भक्त्यासमस्तैस्त्रिदशैर्दिव्यैर्धूपैः सु
धूपिता॥प्राहप्रसादसुमुखीसमस्तान्प्रणतान्सुरान्॥२८॥देव्युवाच
व्रीयतांत्रिदशाःसर्वेयदस्मत्तोभिवांछितं॥ददाम्यहमतिप्रीत्यास्तवै
रेभिःसुपूजिता॥२९॥देवाऊचुः॥भगवत्याकृतंसर्वंनकिंचिदवशि
ष्यते॥यदयंनिहतःशत्रुरस्माकंमहिषासुरः॥३०॥यदिचापिवरोदेय
स्त्वयास्माकंमहेश्वरि॥संस्मृतासंस्मृतात्वन्नोहिंसेथाःपरमापदः॥३१
यश्चमर्त्यःस्तवैरेभिस्त्वांस्तोष्यत्यमलानने॥तस्यवित्तर्द्धिविभवैर्धनदा

रादिसंपदां॥३२॥वृद्धयेस्मत्प्रसन्नात्वंभवेथाःसर्वदांबिके॥ऋषिरु
वाच॥इतिप्रसादितादेवैर्जगतोर्थेतथात्मनः॥३३॥तथेत्युक्त्वाभद्र
कालीबभूवांतर्हितानृप॥३॥इत्येतत्कथितंभूपसंभूतासायथापुरा
देवीदेवशरीरेभ्योजगत्त्रयहितैषिणी॥३४॥पुनश्चगौरीदेहात्सासमु
द्भूतायथाभवत्॥वधायदुष्टदैत्यानांतथाशुंभनिशुंभयोः॥३५॥रक्ष
णायचलोकानांदेवानामुपकारिणी॥तच्छृणुष्वमयाख्यातंयथा
वत्कथयामिते॥३६॥इतिमार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरेदेवि
माहात्म्येशक्रादिस्तुतिर्नाम॥४॥ऋषिरुवाच॥पुराशुंभनिशुं
भाभ्यामसुराभ्यांशचीपतेः॥त्रैलोक्यंयज्ञभागाश्चहृतामदबलाश्र
यात्॥१॥तावेवसूर्यतांतद्वदधिकारंतथैंदवं॥कौबेरमथयाम्यंच

चक्रातेवरुणस्यच ॥२॥ तावेवपवनर्द्धिंचचक्रतुर्वह्निकर्म्मच ॥ ततो
देवाविनिर्द्धूताभ्रष्टराज्याःपराजिताः ॥३॥ हृताधिकारास्त्रिदशास्ता
भ्यांसर्वेनिराकृताः ॥ महासुराभ्यांतांदेवींसंस्मरंत्यपराजितां ॥४॥
तयास्माकंवरोदत्तोयथापत्सुस्मृताखिलाः ॥ भवतांनाशयिष्या
मितत्क्षणात्परमापदः ॥५॥ इतिकृत्वामतिंदेवाहिमवंतंनगेश्वरं ॥ ज
ग्मुस्ततोदेवींविष्णुमायांप्रतुष्टुवुः ॥६॥ नमोदेव्यैमहादेव्यैशिवायैसततं
नमः ॥ नमःप्रकृत्यैभद्रायैनियताःप्रणताःस्मतां ॥७॥ रौद्रायैनमोनित्या
यैगौर्यैधात्र्यैनमोनमः ॥ ज्योत्स्नायैचेंदुरूपिण्यैसुखायैसततंनमः ॥८॥
कल्याण्यैप्रणतांवृद्ध्यैसिद्ध्यैकूर्म्यैनमोनमः ॥ नैर्ऋत्यैभूभृतांलक्ष्म्यैश
र्वाण्यैतेनमोनमः ॥९॥ दुर्गायैदुर्गपारायैसारायैसर्वकारिण्यै ॥ ख्या

त्यैतथैवकृष्णायैधूम्रायैसततंनमः ॥१०॥ अतिसौम्यातिरौद्रायैनतास्त
स्यैनमोनमः ॥ नमोजगत्प्रतिष्ठायैदेव्यैकृत्यैनमोनमः ॥११॥ यादेवीसर्वभू
तेषुविष्णुमायेतिशब्दिता ॥ नमस्तस्यैनमस्तस्यैनमस्तस्यैनमोनमः ॥१२॥
या० चेतनेत्यभिधीयते नमस्तस्यै० ॥१३॥ या० बुद्धिरूपेणसंस्थिता
नम० ॥१४॥ या० निद्रारूपेणसंस्थिता ॥ नम० ॥१५॥ या० क्षुधारूपे
णसंस्थितानम० ॥१६॥ या० छायारूपेणसंस्थिता ॥ नम० ॥१७॥ या०
शक्तिरूपेणसंस्थिता० ॥१८॥ या० तृष्णारूपेणसंस्थिता ॥ नम० ॥१९॥
या० क्षांतिरूपेणसंस्थिता ॥ नम० ॥२०॥ या० जातिरूपेणसंस्थिता ॥ नम०
या० लज्जारूपेणसंस्थिता ॥ नम० ॥२२॥ या० शांतिरूपेणसंस्थिता ॥ न
म० ॥२३॥ या० श्रद्धारूपेणसं० ॥ नम० ॥२४॥ या० कांतिरूपेणसं० ॥ नम०

दुर्गा० ॥ या० लक्ष्मीरूपेण सं० ॥ नम० ॥ २६ ॥ या० ॥ वृत्तिरूपेण सं० ॥ नम० ॥ २७ ॥ या
॥ २४ ॥ देवीधृतिरूपेन संस्थिता० ॥ या० ॥ स्मृतिरूपेण सं० ॥ नम० ॥ २८ ॥ या० ॥ द
यारूपेण सं० ॥ नम० ॥ २९ ॥ या० ॥ नीतिरूपेण सं० ॥ नम० ॥ ३० ॥ या० ॥ तुष्टि
रूपेण सं० ॥ नम० ॥ ३१ ॥ या० ॥ पुष्टिरूपेण सं० ॥ नम० ॥ ३२ ॥ या० ॥ मातृरू
पेण सं० ॥ नम० ॥ ३३ ॥ या० ॥ भ्रांतिरूपेण सं० ॥ नम० ॥ ३४ ॥ इंद्रियाणाम
धिष्ठात्रीभूतानांचाखिलेषुयाभूतेषुस ततंतस्यैव्याप्तिदेव्यैनमो
नमः ॥ ३५ ॥ चितिरूपेणयाकृत्स्नमेत व्याप्यस्थिताजगत ॥ नमस्त
स्यैनमस्तस्यैनमस्तस्यैनमोनमः ॥ ३६ ॥ स्तुतासुरैः पूर्वमभीष्टसंश्र
यात्तथासुरेंद्रेणदिनेषुसेविता ॥ करोतुसानः शुभहेतुरीश्वरी शुभा
निभद्राण्यभिहंतुचापदः ॥ ३७ ॥ यासांप्रतंचोद्धतदैत्यतापितै रस्मा

भिरीशाचसुरैर्नमस्यते ॥ याचस्मृतातत्क्षणमेवहंतिनः सर्वापदोभ
क्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥ ३८ ॥ ऋषिरुवाच० ॥ एवंस्तवादियुक्तानांदेवानांतत्र
पार्वती ॥ स्नातुमभ्याययौतोयेजाह्नव्यानृपनंदन ॥ ३९ ॥ साब्रवीत्ता
न्सुरान्सुभ्रूर्भवद्भिःस्तूयतेत्रका ॥ शरीरकोशतश्चास्याः समुद्भूताब्र
वीच्छिवा ॥ ४० ॥ स्तोत्रंममैतत्क्रियतेशुंभदैत्यनिराकृतैः ॥ देवैःसमे
तैःसमरेनिशुंभेनपराजितैः ॥ ४१ ॥ शरीरकोशाद्यत्तस्याः पार्वत्यानिः
सृतांबिका ॥ कौशिकीतिसमस्तेषुततोलोकेषुगीयते ॥ ४२ ॥ तस्यां
विनिर्गतायांतुकृष्णाभूत्सापिपार्वती ॥ कालिकेतिसमाख्याताहिमा
चलकृताश्रया ॥ ४३ ॥ ततोंबिकांपरंरूपंबिभ्राणांसुमनोहरं ॥ ददर्
शचंडमुंडश्चभृत्यौ शुंभनिशुंभयोः ॥ ४४ ॥ ताभ्यांशुंभायचाख्या

॥ दुर्गा ॥ तात्यतीवसुमनोहरा ॥ काप्यास्तेस्त्रीमहाराजभासयंतीहिमाचलं ॥ ४५
॥ २५ ॥ नैवतादृक्क्वचिद्रूपंदृष्टंकेनचिदुत्तमं ॥ ज्ञायतांकाप्यसौदेवीगृह्यतां
चासुरेश्वरी ॥ ४६ ॥ स्त्रीरत्नमतिचार्वंगी द्योतयंतीदिशस्त्विषा सातुतिष्ठ
तिदैत्येंद्रतांभवान्द्रष्टुमर्हति ॥ ४७ ॥ यानिरत्नानिमणयोगजाश्वादीनि
वैप्रभो ॥ त्रैलोक्येतुसमस्तानिसांप्रतंभांतितेगृहे ॥ ४८ ॥ ऐरावतःसमा
नीतोगजरत्नंपुरंदरात् ॥ पारिजाततरुश्चायंतथैवोच्चैःश्रवाहयः
४९ ॥ विमानंहंससंयुक्तमेतत्तिष्ठतितेंगणे ॥ रत्नभूतमिहानीतंय
दासीद्वेधसोद्भुतं ॥ ५० ॥ निधिरेषमहापद्मः समानीतोधनेश्वरात् ॥
किंजल्किनींददौचाब्धिर्मालामम्लानपंकजां ॥ ५१ ॥ छत्रंतेवारुणंगेहे
कांचनस्रावितिष्ठति ॥ तथायंस्यंदनवरोयः पुरासीत्प्रजापतेः ॥ ५२

मृत्योरुत्क्रांतिदानामशक्तिरीशत्वयाहृता ॥ पाशःसलिलराजस्यभ्रातुस्त
वपरिग्रहे ५३ ॥ निशुंभस्याब्धिजाताश्चसमस्तारत्नजातयः ॥ वह्निर
पिददौतुभ्यमग्निशौचेचवाससी ॥ ५४ ॥ एवंदैत्येंद्ररत्नानिसमस्तान्या
हृतानिते ॥ स्त्रीरत्नमेषाकल्याणीत्वयाकस्मान्नगृह्यते ॥ ५५ ॥ ऋषिरु
वाच ॥ निशम्येतिवचःशुंभसतदाचंडमुंडयोः ॥ प्रेषयामाससुग्री
वंदूतंदेव्यामहासुरं ॥ ५६ ॥ इतिचेतिचवक्तव्यासागत्वावचनान्मम ॥
यथाचाभ्येतिसंप्रीत्यातथाकार्यंत्वयालघु ॥ ५७ ॥ ऋषिरुवाच ॥ स
तत्रगत्वायत्रास्तेशैलोद्देशेतिशोभने ॥ सादेवीतांततःप्राहश्लक्ष्णंम
धुरयागिरा ॥ ५८ ॥ दूतउवाच ॥ देविदैत्येश्वरःशुंभस्त्रैलोक्येपरमेश्वरः
दूतोहंप्रेषितस्तेनत्वत्सकाशमिहागतः ॥ ५९ ॥ अव्याहताज्ञःसर्वा

॥दुर्गा०॥ ॥२६॥

सुयःसदादेवयोनिषु॥निर्जिताखिलदैत्यारिःसयदाहश्रुणुष्वतत॥६०
ममत्रैलोक्यमखिलंममदेवावशानुगाः॥यज्ञभागानहंसर्वानुपाश्ना
मिपृथक्पृथक्॥६१॥त्रैलोक्येवररत्नानिममवश्यान्यशेषतः॥तथैवग
जरत्नंचहृत्वादेवेंद्रवाहनं॥६२॥क्षीरोदमथनोद्भूतमश्वरत्नममामरैः
उच्चैःश्रवससंज्ञंतत्प्रणिपत्यसमर्पितं॥६३॥यानिचान्यानिदेवेषुगंध
र्वेषूरगेषुच॥रत्नभूतानिभूतानितानिमय्येवशोभने॥६४॥स्त्रीरत्नभूतां
त्वांदेविलोकेमन्यामहेवयं॥सात्वमस्मानुपागच्छयतोरत्नभुजोवयं॥६
५॥मांवाममानुजंवापिनिशुंभमुरुविक्रमं॥भजत्वंचंचलापांगिरत्न
भूतासिवैयत॥६६॥परमैश्वर्यमतुलंप्राप्स्यसेमत्परिग्रहात॥एतद्बु
ध्यासमालोच्यमत्परिग्रहतांव्रज॥६७॥ऋषिरुवाच॥इत्युक्तासातदा

देवीगंभीरांतःस्मिताजगौ॥दुर्गाभगवतीभद्राययेदंधार्यतेजगत॥६८
देव्युवाच॥सत्यमुक्तंत्वयानात्रमिथ्याकिंचित्त्वयोदितं॥त्रैलोक्या
धिपतिःशुंभोनिशुंभश्चापितादृशः॥६९॥किंत्वत्रयत्प्रतिज्ञातंमिथ्या
तत्क्रियतेकथं॥श्रूयतामल्पबुद्धित्वात्प्रतिज्ञायाकृतापुरा॥७०॥यो
मांजयतिसंग्रामेयोमेदर्पंव्यपोहति॥योमेप्रतिबलोलोकेसमेभर्त्ता
भविष्यति॥७१॥तदागच्छतुशुंभोत्रनिशुंभोवामहासुरः॥मांजित्वा
किंचिरेणात्रपाणिंगृह्णातुमेलघु॥७२॥दूतउवाच॥अवलिप्तासिमै
वंत्वंदेविब्रूहिममाग्रतः॥त्रैलोक्येकःपुमांस्तिष्ठेदग्रेशुंभनिशुंभयोः॥७३
अन्येषामपिदैत्यानांसर्वेदेवानवैयुधि॥तिष्ठंतिसंमुखेदेविकिंपुनः
स्त्रीत्वमेकिका॥७४॥इंद्राद्याःसकलादेवास्तस्थुर्येषांनसंयुगे॥शुंभा

॥ग्गो॰॥ दीनां कथं तेषां स्त्री त्वयास्पसि संमुखं ॥७५॥ सा त्वं गच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं
॥२७॥ शुंभनिशुंभयोः ॥ केशाकर्षणनिर्धूतगौरवा मा गमिष्यसि ॥७६॥ देव्यु
वाच ॥ एवमेतद्बली शुंभो निशुंभश्चातिवीर्यवान ॥ किं करोमि प्रति
ज्ञा मे यदनालोचिता पुरा ॥७७॥ स त्वं गच्छ मयैवोक्तं यदेतत्सर्वमादृतः
तदाचक्ष्व सुरेंद्राय स च युक्तं करोतु यत ॥७८॥ इति मार्कंडेयपुराणे
सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये दूतसंवादः ॥५॥ ऋषिरु
६ वाच ॥ इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स दूतोमर्षपूरितः ॥ समाचष्ट समाग
म्य दैत्यराजाय विस्तरात ॥१॥ तस्य दूतस्य तद्वाक्यमाकर्ण्यासुरराट्ततः
सक्रोधः प्राह दैत्यानामधिपं धूम्रलोचनं ॥२॥ हे धूम्रलोचनाशु त्वं
स्वसैन्यपरिवारितः ॥ तामानय बलाद्दुष्टां केशाकर्षणविह्वलां ॥३॥

तत्परित्राणदः कश्चिद्यदि चोत्तिष्ठते परः ॥ स हंतव्यो मरो वापि यक्षो गं
धर्व एव वा ॥४॥ ऋषिरुवाच ॥ तेनाज्ञप्तस्ततः शीघ्रं स दैत्यो धूम्रलो
चनः ॥ वृतः षष्ट्या सहस्राणामसुराणां द्रुतं ययौ ॥५॥ स दृष्ट्वा तां ततो दे
वीं तुहिनाचलसंस्थितां ॥ जगादोच्चैः प्रयाहीति मूलं शुंभनिशुंभयोः ॥
न चेत्प्रीत्याद्य भवती मद्भर्तारमुपैष्यति ॥ ततो बलान्नयाम्येष केशाक
र्षणविह्वलां ॥७॥ देव्युवाच ॥ दैत्येश्वरेण प्रहितो बलवान्बलसंवृतः
बलान्नयसि मामेवं ततः किं ते करोम्यहं ॥८॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्युक्तः
सोऽभ्यधावत्तामसुरो धूम्रलोचनः ॥ हुंकारेणैव तं भस्म सा चकारांबि
का ततः ॥९॥ अथ क्रुद्धं महासैन्यमसुराणां तथांबिका ॥ ववर्ष सा
यकैस्तीक्ष्णैस्तथा शक्तिपरश्वधैः ॥१०॥ ततो धुतसटः कोपात्कृत्वा

दे॰क॰॥ श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ॐनमश्चंडिकायै
॥श्री॥ नमः॥मार्कंडेयउवाच॥यद्गुह्यंपरमंलोकेसर्वरक्षाकरंनृणां॥यन्नकस्य
चिदाख्यातंतन्मेब्रूहिपितामह॥१॥ब्रह्मोवाच॥अस्तिगुह्यतमंविप्रसर्वभू
तोपकारकं॥देव्यास्तुकवचंपुण्यंतच्छृणुष्वमहामुने॥२॥प्रथमंशैलपुत्रीच
३ द्वितीयंब्रह्मचारिणी॥तृतीयंचंद्रघंटेतिकूष्मांडेतिचतुर्थकं॥३॥पंचमंस्कं
दमातेतिषष्ठंकात्यायनीतिच॥सप्तमंकालरात्रीचमहागौरीतिचाष्टमं॥
४॥दुर्गेतिनवमंनामनवदुर्गाःप्रकीर्तिताः॥उक्तान्येतानिनामानिब्रह्मणैव
महात्मना॥५॥अग्निनादह्यमानस्तुशत्रुमध्येगतारणे॥विषमेदुर्गमेचैवभया
र्त्ताःशरणंगताः॥६॥नतेषांजायतेकिंचिदशुभंरणसंकटे॥नापदंतस्यप
सिद्धिदा प्रोक्ता

श्यामिशोकदुःखभयंनहि॥७॥येस्तुभक्त्यास्मृतानूनंतेषांवृद्धिःप्रजायते॥प्रे
तसंस्थातुचामुंडावाराहीमहिषासना॥८॥ऐंद्रीगजसमारूढावैष्णवीगरु
डासना॥माहेश्वरीवृषारूढाकौमारीशिखिवाहना॥९॥ब्राह्मीहंससमारू
ढासर्वाभरणभूषिता॥लक्ष्मीःपद्मासनादेवीपद्महस्ताहरिप्रिया॥१०॥श्वे
तरूपधरादेवीईश्वरीवृषवाहना॥इत्येतामातरःसर्वाःसर्वयोगसमन्वि
ताः॥११॥नानाभरणशोभाढ्यानानामाल्यविभूषिताः॥श्रेष्ठैश्चमौक्तिकैःस
र्वादिव्यहारप्रलंबिभिः॥१२॥इंद्रनीलैर्महानीलैःपद्मरागैःसुशोभनैः॥दृ
श्यंतेरथमारूढादेव्यःक्रोधसमाकुलाः॥१४॥शंखंचक्रंगदांशक्तिंहलंचमु
सलायुधं॥खेटकंतोमरंचैवपरशुंपाशमेवच॥१५॥कुंतायुधंत्रिशूलंचशा
र्ङ्गमायुधमुत्तमं॥दैत्यानांदेहनाशायभक्तानामभयायच॥१६॥धारयंत्या

दं सुभैरवं पपातासुरसेनायां सिं होदेव्याः स्ववाहनः ॥११॥ कांश्चित्कर
प्रहारेण दैत्यानास्येन चापरान् ॥ आक्रान्त्या चाधरेणान्यान् जघान सुम
हासुरान् ॥१२॥ केषांचित्पाटयामास नखैः कोष्ठानि केशरी ॥ तथात
लप्रहारेण शिरांसि कृतवान्पृथक् ॥१३॥ विच्छिन्नबाहुशिरसः कृता
स्तेन तथापरे ॥ पपौ च रुधिरं कोष्ठादन्येषां धूतकेसर ॥१४॥ क्षणेन त
द्बलं सर्वं क्षयं नीतं महात्मना ॥ तेन केसरिणा देव्या वाहनेनातिकोपिना
श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूम्रलोचनं ॥ बलं च क्षयितं कृत्स्नं देवीके
सरिणा ततः ॥१६॥ चुकोप दैत्याधिपतिः शुंभः प्रस्फुरिताधरः ॥ आ
ज्ञापयामास च तौ चंडमुंडौ महासुरौ ॥१७॥ हे चंड हे मुंड बलैः बहु
लैः परिवारितौ ॥ तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु ॥१८॥

केशेष्वाकृष्य बद्ध्वा वा यदि वः संशयो युधि ॥ तदाशेषायुधैः सर्वैर
सुरैर्विनिहन्यतां ॥१९॥ तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च विनिपातिते
शीघ्रमागम्यतां बद्ध्वा गृहीत्वा तामथांबिका ॥२०॥ इति मार्कंडेय
पुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये शुंभनिशुंभसेनानी
धूम्रलोचनवधः ॥६॥ ऋषिरुवाच ॥ आज्ञप्तास्ते ततो दैत्याश्चं
डमुंडपुरोगमाः ॥ चतुरंगबलोपेता ययुरभ्युद्युतायुधाः ॥१॥ ददृशु
स्ते ततो देवीमीषद्धासां व्यवस्थिता ॥ सिंहस्योपरि शैलेंद्रशृंगे म
हति कांचने ॥२॥ ते दृष्ट्वा तां समादातुमुद्यमं चक्रुरुद्यताः ॥ आकृष्ट
चापासिधरास्तथान्ये तत्समीपगाः ॥३॥ ततः कोपं चकारोच्चैरंबि
का तानरीन्प्रति ॥ कोपेन चास्या वदनं मषीवर्णमभूत्तदा ॥४॥ भ्रु

॥दुर्गा॥
॥२९॥

कुटिकुटिलात्तस्य ललाटफलकाद्दतं ॥ कालीकरालवदनाविनिष्क्रां
तासिपाशिनी ॥ ५ ॥ विचित्रखट्वांगधरानरमालाविभूषणा ॥ द्वीपिच
र्मपरीधानाशुष्कमांसातिभैरवा ॥ ६ ॥ अतिविस्तारवदनाजिह्वालल
नभीषणा ॥ निमग्नारक्तनयनानादापूरितदिङ्मुखा ॥ ७ ॥ सावेगेना
भिपतिताघातयंतीमहासुरान् ॥ सैन्येतत्रसुरारीणामभक्षयतत
द्बलं ॥ ८ ॥ पार्ष्णिग्राहांकुशग्राहियोधघंटासमन्वितान् ॥ समादायै
कहस्तेनमुखे चिक्षेपवारणान् ॥ ९ ॥ तथैवयोधंतुरगैरथंसारथि
नासह ॥ निक्षिप्यवक्त्रेदशनैश्चर्वयंत्यतिभैरवं ॥ १० ॥ एकंजग्राहके
शेषुग्रीवायामथचापरं ॥ पादेनाक्रम्यचैवान्यमुरसान्यमपो
थयत ॥ ११ ॥ तैर्मुक्तानिचशस्त्राणिमहास्त्राणितथासुरैः ॥ मुखेन

॥रा
॥२

जग्राहरुषादशनैर्मथितान्यपि ॥ १२ ॥ बलिनांतद्बलंसर्वमसुराणांमहा
त्मनां ॥ ममर्द्दाभक्षयच्चान्यानन्यांश्चाताडयत्तथा ॥ १३ ॥ असिनानिह
ताःकेचित्केचित्खट्वांगताडिताः ॥ जग्मुर्विनाशमसुरादंताग्राभिहता
स्तथा ॥ १४ ॥ क्षणेनतद्बलंसर्वमसुराणांनिपातितं ॥ दृष्ट्वाचंडोभिदुद्रा
वतांकालीमतिभीषणां ॥ १५ ॥ शरवर्षैर्महाभीमैर्भीमाक्षीतांमहा
सुरः ॥ छादयामासचक्रैश्चमुंडःक्षिप्तैःसहस्रशः ॥ १६ ॥ तानिचक्रा
ण्यनेकानिविशमानानितन्मुखं ॥ बभुर्यथार्कबिंबानिसुबहूनि
घनोदरं ॥ १७ ॥ ततोजहासातिरुषाभीमंभैरवनादिनी ॥ कालीक
रालवक्त्रांतर्दुर्दर्शदशनोज्ज्वला ॥ १८ ॥ उत्थायचमहासिंहंदेवीचं
डमधावत ॥ गृहीत्वाचास्यकेशेषुशिरस्तेनासिनाछिनत ॥ १९ ॥

॥दुर्गा०॥
॥२७॥

अथमुंडोप्यधावत्तांदृष्ट्वाचंडंनिपातितं ॥ तमप्यपातयद्भूमौसाख
ड्गाभिहतंरुषा ॥२०॥ हतशेषंततःसैन्यंदृष्ट्वाचंडंनिपातितं ॥ मुंडंच
सुमहावीर्यंदिशोभेजेभयातुरं ॥२१॥ शिरश्चंडस्यकालीचगृही
त्वामुंडमेवच ॥ प्राहप्रचंडाट्टहासमिश्रमभ्येत्यचंडिकां ॥२२॥ म
यातवात्रोपहृतौचंडमुंडौमहापशू ॥ युद्धयज्ञेस्वयंशुंभंनिशुं
भंचहनिष्यसि ॥२३॥ ऋषिरुवाच ॥ तावानीतौततोदृष्ट्वाचंडमुंडौ
महासुरौ ॥ उवाचकालींकल्याणीललितंचंडिकावचः ॥२४॥ य
स्माच्चंडंचमुंडंचगृहीत्वात्वमुपागता ॥ चामुंडेतिततोलोकेख्याता
देवीभविष्यसि ॥२५॥ इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरेदे
वीमाहात्म्येचंडमुंडवधः ॥७॥ ऋषिरुवाच ॥ चंडेचनिहतेदैत्येमुं

म

डेचविनिपातिते ॥ बहुलेषुचसैन्येषुक्षयितेष्वसुरेश्वरः ॥१॥ ततःको
पपराधीनचेताःशुंभःप्रतापवान् ॥ उद्योगंसर्वसैन्यानांदैत्यानामा
दिदेशह ॥२॥ अद्यसर्वबलैर्दैत्याःषडशीतिरुदायुधाः ॥ कंबूनांच
तुरशीतिर्निर्यांतुस्वबलैर्वृताः ॥३॥ कोटिवीर्याणिपंचाशदसुरा
णांकुलानिवै ॥ शतंकुलानिधौम्राणांनिर्गच्छंतुममाज्ञया ॥४॥ का
लकादौर्हृदामौर्याःकालिकेयास्तथासुराः ॥ युद्धायसज्जानिर्यांतुआ
ज्ञयात्वरितामम ॥५॥ इत्याज्ञाप्यासुरपतिःशुंभोभैरवशासनः ॥
निर्जगाममहासैन्यसहस्रैर्बहुभिर्वृतः ॥६॥ आयांतंचंडिकादृष्ट्वा
तत्सैन्यमतिभीषणं ॥ ज्यास्वनैःपूरयामासधरणीगगनांतरं ॥७॥ ततःसिं
होमहानादमतीवकृतवान्नृप ॥ घंटास्वनेनतन्नादमंबिकाचोप

॥दुर्गा०॥
॥३१॥

हेहयत ॥ ८ ॥ धनुर्ज्यासिंहघंटानांशब्दैरापूरितदिङ्मुखा ॥ निनादैर्भीष
णैः कालीजिग्येविस्तारितानना ॥ ९ ॥ तन्निनादमुपश्रुत्यदैत्यसैन्यैश्च
तुर्दिशं ॥ देवीसिंहस्तथाकालीसरोषैः परिवारिताः ॥ १० ॥ एतस्मिन्नं
तरेभूपविनाशायसुरद्विषां भवायामरसिंहानामतिवीर्यबला
न्विता ॥ ११ ॥ ब्रह्मेशगुहविष्णूनांतथेंद्रस्यचशक्तयःशरीरेभ्योविनि
ष्क्रम्यतद्रूपैश्चंडिकांययुः ॥ १२ ॥ यस्यदेवस्ययद्रूपंयथाभूषणवा
हनं ॥ तद्वदेवहितच्छक्ति रसुरान्योद्धुमाययौ ॥ १३ ॥ हंसयुक्तविमा
नाग्रेसाक्षसूत्रकमंडलुः ॥ आयाताब्रह्मणः शक्तिर्ब्रह्माणीत्यभि
धीयते ॥ १४ ॥ माहेश्वरीवृषारूढा त्रिशूलवरधारिणीमहाहिवलया
प्राप्ता चंद्ररेखाविभूषणा ॥ १५ ॥ कौमारीशक्तिहस्ताचमयूरवरवा

हना ॥ योद्धुमभ्याययौदैत्यानंबिकागुहरूपिणी ॥ १६ ॥ तथैववैष्णवी
शक्तिर्गरुडोपरिसंस्थिता ॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ्युपाय
यौ ॥ १७ ॥ यज्ञवाराहमतुलंरूपंयाबिभ्रतीहरेः ॥ शक्तिः साप्याययौ
तत्रवाराहिंबिभ्रतीतनुं ॥ १८ ॥ नारसिंहीनृसिंहस्यबिभ्रतीसदृशंव
पुः प्राप्तातत्रसटाक्षेपक्षिप्तनक्षत्रसंहतिः ॥ १९ ॥ वज्रहस्तातथै
वैंद्रीगजराजोपरिस्थिता ॥ प्राप्तासहस्रनयना यथाशक्रस्त
थैवसा ॥ २० ॥ ततः परिवृतस्ताभिरीशानोदेवशक्तिभिः ॥ हन्यंताम
सुराः शीघ्रंममप्रीत्याहचंडिकां ॥ २१ ॥ ततोदेवीशरीरात्तुविनिष्क्रां
तातिभीषणा ॥ चंडिकाशक्तिरत्युग्राशिवाशतनिनादिनी ॥ २२ ॥ सा
चाहधूम्रजटिलमीशानमपराजितादूतत्वंगच्छभगवन्पार्श्वंशुं

॥दुर्गा॰॥ भनिशुंभयोः॥२३॥ब्रूहिशुंभंनिशुंभंचदानवावतिगर्वितौ॥येचा
॥३२॥ न्येदानवास्तत्रयुद्धायसमुपस्थिताः॥२४॥त्रैलोक्यमिंद्रोलभतांदेवाः
संतुहविर्भुजः॥यूयंप्रयातपातालंयदिजीवितुमिच्छथ॥२५॥बला
वलेपादथचेद्भवंतोयुद्धकांक्षिणः॥तदागच्छततृप्यंतुमच्छिवाःपि
शितेनवः॥२६॥यतोनियुक्तोदौत्येनतयादेव्याशिवःस्वयं॥शिवदूती
तिलोकेस्मिंस्ततःसाख्यातिमागता॥२७॥तेपिश्रुत्वावचोदेव्याःशर्वा
ख्यातंमहासुराः॥अमर्षापूरिताजग्मुर्यतःकात्यायनीस्थिता॥२८॥
ततःप्रथममेवाग्रेशरशक्त्यृष्टिवृष्टिभिः॥ववर्षुरुद्धतामर्षास्तांदे
वीममरारयः॥२९॥साचतान्प्रहितान्बाणान्शूलचक्रपरश्व
धान्॥चिच्छेदलीलयाध्मातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः॥३०॥तस्याग्रतस्त

थाकालीशूलपातविदारितान्खट्वांगपोथितांश्चारीन्कुर्वतीव्यचरत्त
दा॥३१॥कमंडलुजलाक्षेपहतवीर्यान्हतौजसः॥ब्रह्माणीचाकरोच्छत्रून्
येनयेनस्मधावति॥३२॥माहेश्वरीत्रिशूलेनतथाचक्रेणवैष्णवीदैत्या
न्जघानकौमारीतथाशक्त्यातिकोपना॥३३॥ऐंद्रीकुलिशपातेनशत
शोदैत्यदानवाः॥पेतुर्विदारिताःपृथ्व्यांरुधिरौघप्रवर्षिणः॥३४॥तुंडप्र
हारविध्वस्तादंष्ट्राग्रक्षतवक्षसः॥वाराहमूर्त्यान्यपतंश्चक्रेणचविदा
रिताः॥३५॥नखैर्विदारितांश्चान्यान्भक्षयंतीमहासुरान्॥नारसिंहीच
चाराजौनादापूर्णदिगंबरा॥३६॥चंडाट्टहासैरसुराःशिवदूत्यभिदूषि
ताः॥पेतुःपृथिव्यांपतितांस्तांश्चखादाथसातदा॥३७॥इतिमातृग
णंक्रुद्धंमर्दयंतंमहासुरान्॥दृष्ट्वाभ्युपायैर्विविधैर्नेशुर्देवारिसैनि

का:।।३८।।पलायनपरान्दृष्ट्वादैत्यान्मातृगणार्दितान्।।योद्धुमभ्याय
यौक्रुद्धोरक्तबीजोमहासुर:।।३९।।रक्तबिंदुर्यदाभूमौपतत्यस्यशरीरत:।।स
मुत्पततिमेदिन्यास्तत्प्रमाणास्तदासुर:।।४०।।युयुधेसगदापाणिरिंद्रश
क्त्यामहासुर:।।ततश्चैंद्रीस्ववज्रेणरक्तबीजमताडयत्।।४१।।कुलिशे
नाहतस्याशुतस्यसुस्रावशोणितं।।समुत्तस्थुस्ततोयोधास्तद्रूपा
स्तत्पराक्रमा:।।४२।।यावंत:पतितास्तस्यशरीराद्रक्तबिंदव:।।तावंत
:पुरुषाजातास्तद्वीर्यबलविक्रमा:।।४३।।तेचापियुयुधुस्तत्रपुरुषार
क्तसंभवा:।।समंमातृभिरत्युग्रशस्त्रपातातिभीषणं।।४४।।पुनश्चव
ज्रपातेनक्षतमस्यशिरोयदा।।ववाहरक्तंपुरुषास्ततोजाता:सहस्र
श:।।४५।।

।।वैष्णवीसमरेचैनंचक्रेणाभिजघानहगदयाताडया
मासऐंद्रीतमसुरेश्वरं।।४६।।वैष्णवीचक्रभिन्नस्यरुधिरस्रावसंभवै:
सहस्रशोजगद्व्याप्तंतत्प्रमाणैर्महासुरै:।।४७।।शक्त्याजघानकौमारीवा
राहीचतथासिना।।माहेश्वरीत्रिशूलेनरक्तबीजंमहासुरं।।४८।।सचा
पिगदयादैत्य:सर्वाएवाहनत्पृथक्।।मातॄ:कोपसमाविष्टोरक्तबी
जोमहासुर:।।४९।।तस्याहतस्यबहुधाशक्तिशूलादिभिर्भुवि।।पपात
योवैरक्तौघस्तेनासञ्छतशोसुरा:।।५०।।तैश्चासुरासृक्संभूतैरसुरै:
सकलंजगत्।।व्याप्तमासीत्ततोदेवाभयमाजग्मुरुत्तमं।।५१।।तान्वि
षण्णान्सुरान्दृष्ट्वाचंडिकाप्राहसत्वरा।।उवाचकालींचामुंडेविस्तर
वदनंकुरु।।५२।।मच्छस्त्रपातसंभूतान्रक्तबिंदून्महासुरान्।।रक्तबि

॥दुर्गा॥ दोःप्रतीच्छत्वंवक्त्रेणानेनवेगिना॥५३॥भक्ष्यंतीचररणेतदुत्पन्नान्म
॥३४॥ हासुरान्॥एवमेषक्षयंदैत्यःक्षीणरक्तोगमिष्यति॥५४॥भक्ष्यमाणा
स्त्वयाचोग्रा न चोत्पत्स्यंतिचापरे॥इत्युक्त्वातांततोदेवीशूलेना
भिजघानतं॥५५॥मुखेनकालीजगृहेरक्तबीजस्यशोणितं॥ततोसावा
जघानाथगदयातत्रचंडिकां॥५६॥नचास्यावेदनांचक्रेगदापातो
ल्पिकामपि॥तस्याहतस्यदेहात्तुबहुसुस्रावशोणितं॥५७॥यतस्तत
स्तद्वक्त्रेणचामुंडासंप्रतीच्छति॥मुखेसमुद्गतायेस्यारक्तपातान्महा
सुराः॥५८॥तांश्चखादाथचामुंडापपौतस्यचशोणितं॥देवीशूले
नवज्रेणबाणैरसिभिरृष्टिभिः॥५९॥जघानरक्तबीजंतंचामुंडापी ॥सप
तशोणितं॥सपपातमहीपृष्ठेशस्त्रसंघसमाहताः॥६०॥नीरक्त ॥३४

श्चमहीपालरक्तबीजोमहासुरः॥ततस्तेहर्षमतुलमवापुस्त्रिदशा
नृप॥६१॥तेषांमातृगणोजातोननर्तासृङ्मदोद्धतः॥इतिमार्कंडेयपु
राणेसावर्णिकेमन्वंतरेदेवीमाहात्म्येरक्तबीजवधः॥८॥राजो
वाच॥विचित्रमिदमाख्यातंभगवन्भवतामम॥देव्याश्चरितमा
हात्म्यंरक्तबीजवधाश्रितं॥१॥भूयश्चेच्छाम्यहंश्रोतुंरक्तबीजेनिपाति
ते॥चकारशुंभोयत्कर्मनिशुंभश्चातिकोपनः॥२॥ऋषिरुवाच॥
चकारकोपमतुलंरक्तबीजेनिपातिते॥शुंभासुरोनिशुंभश्चहते
ष्वन्येषुचाहवे॥३॥हन्यमानंमहासैन्यंविलोक्यामर्षमुद्वहन्॥अ
भ्यधावन्निशुंभोथमुख्ययासुरसेनया॥४॥तस्याग्रतस्तथापृष्ठेपा
र्श्वयोश्चमहासुराः॥संदष्टोष्ठपुटाःक्रुद्धाहंतुंदेवीमुपाययुः॥५

॥दुर्गा०॥ आजगाममहावीर्य्यःशुंभोपिस्वबलैर्वृतः॥निहंतुंचंडिकांकोपात्कृत्वा
॥३४॥ युद्धंतुमातृभिः॥६॥ततोयुद्धमतीवासीत्देव्याःशुंभनिशुंभयोः॥शरव
र्षमतीवोग्रं॥मेघयोरिववर्षतोः॥७॥चिच्छेदास्तांछरांस्ताभ्यांचंडिकास्व
शरोत्करैः॥ताडयामासचांगेषुशस्त्रौघैरसुरेश्वरौ॥८॥निशुंभोनिशि
तंखड्गंचर्मचादायसुप्रभं॥अताडयन्मूर्ध्निसिंहंदेव्यावाहनमुत्त
मं॥९॥ताडितेवाहनेदेवीक्षुरप्रेणासिमुत्तमं॥निशुंभस्याशुचिच्छे
दचर्मचाप्यष्टचंद्रकं॥१०॥छिन्नेचर्मणिखड्गेचशक्तिंचिक्षेपसो
सुरः॥तामप्यस्यद्विधाचक्रेचक्रेणाभिमुखागतां॥११॥कोपाध्मा
तोनिशुंभोथशूलंजग्राहदानवः॥आयांतंमुष्टिपातेनदेवीतच्चा ॥राम॥
प्यचूर्णयत॥१२॥आविध्यायगदांसोपिचिक्षेपचंडिकांप्रति॥ ॥३५॥

सापिदेव्यात्रिशूलेनहताभस्मत्वमागता॥१३॥ततःपरशुहस्तंतमा
यांतंदैत्यपुंगवं॥आहत्यदेवीबाणौघैरपातयत भूतले॥१४॥त
स्मिन्निपतितेभूमौनिशुंभेभीमविक्रमे॥भ्रातर्यतीवसंक्रुद्धःप्रय
यौहंतुमंबिकां॥१५॥सरथस्थस्तथात्युच्चैर्गृहीतपरमायुधैः॥भुजै
रष्टाभिरतुलैर्व्याप्याशेषंबभौनभः॥१६॥तमायांतंसमालोक्यदे धनुषश्चापि
वीशंखमवादयत॥ज्याशब्दंचापिधनुषश्चकारातीवदुःसहं॥१७॥
पूरयामासककुभोनिजघंटास्वनेनच॥समस्तदैत्यसैन्यानांतेजोव
धविधायिना॥१८॥ततःसिंहोमहानादैस्त्याजितेभमहामदैः॥पूर
यामासगगनंगांतथोपदिशोदश॥१९॥ततःकालीसमुत्पत्यगगनं
क्ष्मामताडयत॥कराभ्यांतन्निनादेनप्राक्स्वनास्तेतिरोहिताः॥२०

दुर्गा०
३६

अट्टाट्टहासमशिवंशिवदूतीचकारह ॥ तैःशब्दैरसुरास्त्रेसुःशुंभःको
पंपरंययौ ॥२१॥ दुरात्मंस्तिष्ठतिष्ठेतिव्याजहारांबिकायदा ॥ तदाजये
त्यभिहितंदेवैराकाशसंस्थितैः ॥२२॥ शुंभेनागत्ययाशक्तिर्मुक्ताज्वा
लातिभीषणा ॥ आयांतीवह्निकूटाभासानिरस्तामहोल्कया ॥२३॥
सिंहनादेनशुंभस्यव्याप्तंलोकत्रयांतरं ॥ निर्घातनिःस्वनोघोरोजि
तवानवनीपते ॥२४॥ शुंभमुक्ताञ्छरान्देवीशुंभस्तत्प्रहितान्छरान् ॥ चि
च्छेदस्वशरैरुग्रैःशतशोथसहस्रशः ॥२५॥ ततःसचंडिकाक्रुद्धाशूले
नाभिजघानतं ॥ सतदाभिहतोभूमौमूर्छितोनिपपातह ॥२६॥ ततो
निशुंभःसंप्राप्यचेतनामात्तकार्मुकः ॥ आजघानशरैर्देवींकाली
केसरिणंतथा ॥२७॥ पुनश्चकृत्वाबाहूनामयुतंदनुजेश्वरः ॥ चक्रा

युधेनदितिजश्छादयामासचंडिकां ॥२८॥ ततोभगवतीक्रुद्धादुर्गा
दुर्गार्तिनाशिनी ॥ चिच्छेदतानिचक्राणिस्वशरैःसायकांश्चतान्
॥२९॥ ततोनिशुंभोवेगेनगदामादायचंडिकां ॥ अभ्यधावतवैहं
तुंदैत्यसेनासमावृतः ॥३०॥ तस्यापततएवाशुगदांचिच्छेदचंडि
का ॥ खड्गेनशितधारेणसचशूलंसमाददे ॥३१॥ शूलहस्तंतमायां
तंनिशुंभममरार्दनं ॥ हृदिविव्याधशूलेनवेगाविद्धेनचंडिका ॥३२॥
भिन्नस्यतस्यशूलेनहृदयान्निःसृतोपरः ॥ महाबलोमहावीर्यस्ति
ष्ठेतिपुरुषोवदन् ॥३३॥ तस्यनिष्क्रामतोदेवीप्रहस्यस्वनवत्ततः ॥ शि
रश्चिच्छेदखड्गेनततोसावपतद्भुवि ॥३४॥ ततःसिंहश्चखादोग्रंदं
ष्ट्राक्षुण्णशिरोधरान् ॥ असुरांस्तांस्तथाकालीशिवदूतीतथापरान् ॥

कौमारीशक्तिनिर्भिन्नाः केचिन्नेशुर्महासुराः ब्रह्माणीमंत्रपूतेनतो
येनान्येनिराकृताः ॥३६॥ माहेश्वरीत्रिशूलेनभिन्नाः पेतुस्तथापरे वा
राहीतुंडघातेनकेचिच्चूर्णीकृताभुवि ॥३७॥ खंडंखंडंचचक्रेणवै
ष्णव्यादानवाःकृताः ॥ वज्रेणचैंद्रीहस्ताग्रविमुक्तेनतथापरे ॥३८॥
केचिद्विनेशुरसुराः केचिन्नष्टामहाहवात् ॥ भक्षिताश्चापरेका
लीशिवदूतीमृगाधिपैः ॥३९॥ इतिमार्कंडेयपुराणेसावर्णिके
मन्वंतरेदेवीमाहात्म्येनिशुंभवधः ॥९॥ ऋषिरुवाच ॥ निशुं
भंनिहतंदृष्ट्वाभ्रातरंप्राणसंमितं ॥ हन्यमानंबलंचैवशुंभःक्रु
द्धोब्रवीद्वचः ॥१॥ बलावलेपाद्दुष्टेत्वंमादुर्गेगर्वमावह ॥ अन्यासांब
लमाश्रित्ययुध्यसेयातिमानिनी ॥२॥ देव्युवाच ॥ एकैवाहंजग

त्यत्रद्वितीयाकाममापरा ॥ पश्यैतादुष्टमय्येवविशंत्योमद्विभूत
यः ॥३॥ ऋषिरुवाच ॥ ततःसमस्तास्तादेव्योब्रह्माणीप्रमुखाल
यं ॥ तस्यादेव्यास्तनौजग्मुरेकैवासीत्तदांबिका ॥४॥ देव्युवाच ॥
अहंविभूत्याबहुभिरिहरूपैर्यदास्थिता ॥ तत्संहृतंमयैकैवतिष्ठा
म्याजौस्थिरोभव ॥५॥ ऋषिरुवाच ॥ ततःप्रववृतेयुद्धंदेव्याःशुंभ
स्यचोभयोः ॥ पश्यतांसर्वदेवानामसुराणांचदारुणं ॥६॥ शरवर्षैः
शितैःशस्त्रैस्तथास्त्रैश्चैवदारुणैः ॥ तयोर्युद्धमभूद्भूयःसर्वलोक
भयंकरं ॥७॥ दिव्यान्यस्त्राणिशतशोमुमुचेयान्यथांबिका ॥ बभं
जतानिदैत्येंद्रस्तत्प्रतीघातकर्तृभिः ॥८॥ मुक्तानितेनचास्त्राणि
दिव्यानिपरमेश्वरी ॥ बभंजलीलयैवोग्रहुंकारोच्चारणादिभिः ॥९॥

दुर्गा॰ ॥ २ ॥

युधानैस्यंदेवानांचहितायवै ॥ नमस्तेस्तुमहारौद्रेमहाघोरपराक्रमे ॥ १६ ॥
महाबलेमहोत्साहेमहाभयविनाशिनी ॥ त्राहिमांदेविदुःप्रेक्ष्ये शत्रूणां
भयवर्द्धिनि ॥ १७ ॥ प्राच्यांरक्षतुमामैंद्रि आग्नेयामग्निदेवता ॥ दक्षिणेरक्षवा
राहीनैरृत्यांखड्गधारिणि ॥ १८ ॥ प्रतीच्यांवारुणीरक्षेद्वायव्यांमृगवाहनी
उदीच्यांरक्षकौवेरीईशान्यांशूलधारिणी ॥ १९ ॥ ऊर्ध्वंब्रह्माणीमेरक्षेदध
स्ताद्वैष्णवीतथा ॥ एवंदशदिशोरक्षेच्चामुंडाशववाहना ॥ २० ॥ जयामेचाग्र
तःस्यातुविजयास्यातुपृष्ठतः ॥ अजितावामपार्श्वेतुदक्षिणेचापरा
जिता ॥ २१ ॥ शिखांमेद्योतिनीरक्षेदुमामूर्द्ध्निव्यवस्थिता ॥ मालाधरीललाटे
चभ्रुवौरक्षेद्यशस्विनी ॥ २३ ॥ त्रिनेत्राचभ्रुवोर्मध्येयमघंटाचनासिके ॥ शं
खिनीचक्षुषोर्मध्येश्रोत्रयोर्द्वारवासिनी ॥ २४ ॥ कपोलौकालिकारक्षेत्कर्ण

मूलेचशांकरी ॥ नासिकायांसुगंधाचउत्तरोष्ठेचचर्चिका ॥ २५ ॥ अधरेचामृत
कलाजिह्वायांचसरस्वती ॥ दंतान्रक्षतुकौमारीकंठमध्येचचंडिका ॥ २६ ॥
घंटिकांचित्रघंटाचमहामायाचतालुके ॥ कामाक्षीचिबुकंरक्षेद्वाचंमेस
र्वमंगला ॥ २७ ॥ ग्रीवायांभद्रकालीचपृष्ठवंशेधनुर्धरी ॥ नीलग्रीवाबहिः
कंठेनलिकांनलकूबरी ॥ २८ ॥ खड्गधारिण्युभौस्कंधौबाहूमेवज्रधारिणी ॥
हस्तयोर्दंडिनीरक्षेदंबिकाचांगुलीस्तथा ॥ २९ ॥ नखांश्शूलेश्वरीरक्षेत्कुक्षौर
क्षेन्नलेश्वरी ॥ स्तनौरक्षेन्महादेवीमनःशोकविनाशिनी ॥ ३० ॥ हृदये ललि
तादेवीउदरेशूलधारिणी ॥ नाभौचकामिनीरक्षेद्गुह्यंगुह्येश्वरीतथा ॥ ३१ ॥
भूतनाथचमेढ्रंचऊरूमेमेघवाहनी ॥ कट्यांभगवतीपातुजानुनीविंध्य
वासिनी ॥ ३२ ॥ जंघेमहाबलाप्रोक्तासर्वकामप्रदायिनी ॥ पादांगुलीः

जानुनीविंध्यवासिनी ॥ गुल्फयोर्नारसिंहीचपादपृष्ठेमितौजसी १

दुर्गा
२९
ततः प्रारब्धेतैर्देवीमाच्छादयत सोसुरः ॥ सापि तत्कुपिता देवी धनु
श्छिच्छेद चेषुभिः ॥ १० ॥ छिन्ने धनुषि दैत्येंद्रस्तथा शक्तिमथाददे ॥ चि
च्छेद देवी चक्रेण तामप्यस्य करे स्थितां ॥ ११ ॥ ततः खड्गमुपादाय श
तचंद्रं च भानुमत् ॥ अभ्यधावत्तदा देवीं दैत्यानामधिपेश्वरः ॥ १२
तस्यापतत एवाशु खड्गं चिच्छेद चंडिका ॥ धनुर्मुक्तैः शितैर्बाणै
श्चर्म चार्ककरामलं ॥ १३ ॥ हताश्वः स तदा दैत्यश्छिन्नधन्वा विसारथिः
जग्राह मुद्गरं घोरमंबिकानिधनोद्यतः ॥ १४ ॥ चिच्छेदापततस्तस्य मु
द्गरं निशितैः शरैः ॥ तथापि सोभ्यधावत्तां मुष्टिमुद्यम्य वेगवान्
स मुष्टिं पातयामास हृदये दैत्यपुंगवः ॥ देव्यास्तं चापि सा देवी त
लेनोरस्यताडयत् ॥ १६ ॥ तलप्रहाराभिहतो निपपात महीतले

राम
२९
स दैत्यराजः सहसा पुनरेव तथोत्थितः ॥ १७ ॥ उत्पत्य च प्रगृह्योच्चैर्दे
वीं गगनमास्थितः ॥ तत्रापि सा निराधारा युयुधे तेन चंडिका ॥ १८
नियुद्धं खे तदा दैत्यश्चंडिका च परस्परं ॥ चक्रतुः प्रथमं सिद्धमुनिवि
स्मयकारकं ॥ १९ ॥ ततो नियुद्धं सुचिरं कृत्वा तेनांबिका सह ॥ उत्पात्य
भ्रामयामास चिक्षेप धरणीतले ॥ २० ॥ स क्षिप्तो धरणीं प्राप्य मुष्टि
मुद्यम्य वेगितः ॥ अभ्यधावत दुष्टात्मा चंडिकानिधनेच्छया ॥ २१ ॥
तमायांतं ततो देवी सर्वदैत्यजनेश्वरं ॥ जगत्यां पातयामास भित्त्वा
शूलेन वक्षसि ॥ २२ ॥ स गतासुः पपातोर्व्यां देवीशूलाग्रविक्षतः
चालयन्सकलां पृथ्वीं साब्धिद्वीपां सपर्वतां ॥ २३ ॥ ततः प्रसन्नमखि
लं हते तस्मिन्दुरात्मनि ॥ जगत्स्वास्थ्यमतीवाप निर्मलं चाभवन्न
स

॥दुर्गा॥ ॥३९॥

ने:॥२४॥ उत्पातमेघाःसोल्कायेप्रागासंस्तेशमंययुः॥ सरितोमार्ग
वाहिन्यस्तथासंस्तत्रपातिते॥२५॥ ततोदेवगणाःसर्वेहर्षनिर्भर
मानसाः॥ बभूवुर्निहतेतस्मिन्गंधर्वाललितंजगुः॥२६॥ अवादयं
स्तथैवान्येननृतुश्चाप्सरोगणाः॥ ववुःपुण्यास्तथावाताःसुप्रभो
भूद्दिवाकरः॥ जज्वलुश्चाग्नयःशांताःशांतादिग्जनितस्वनाः॥२७॥ इति
मार्कंडेयपुराणेसावर्णिकेमन्वंतरेदेवीमाहात्म्येशुंभवधः॥१०॥ ना
ऋषिरुवाच॥ देव्याहतेतत्रमहासुरेंद्रेसेंद्राःसुरावह्निपुरोगमा
स्तां॥ कात्यायनींतुष्टुवुरिष्टलाभाद्विकाशिवक्त्राब्जविकाशिता
शाः॥१॥ देवाऊचुः॥ देविप्रपन्नार्तिहरेप्रसीदप्रसीदमातर्जगतो
ऽखिलस्य॥ प्रसीदविश्वेश्वरिपाहिविश्वंत्वमीश्वरीदेविचराचरस्य॥२॥

॥राम॥ ॥३९॥

आधारभूताजगतस्त्वमेकामहीस्वरूपेणयतःस्थितासि॥ अपांस्व
रूपस्थितयात्वयैतदाप्यायतेकृत्स्नमलंघ्यवीर्ये॥३॥ त्वंवैष्णवीश
क्तिरनंतवीर्याविश्वस्यबीजंपरमासिमाया॥ संमोहितंदेविसम
स्तमेतत्त्वंवैप्रसन्नाभुविमुक्तिहेतुः॥४॥ विद्याःसमस्तास्तवदेविभे
दाःस्त्रियःसमस्ताःसकलाजगत्सु॥ त्वयैकयापूरितमंबयैतत्काते
स्तुतिःस्तव्यपरापरोक्तिः॥५॥ सर्वभूतायदादेवीस्वर्गमुक्तिप्रदायिनी
त्वंस्तुतास्तुतयेकावाभवंतुपरमोक्तयः॥६॥ सर्वस्यबुद्धिरूपेणजन
स्यहृदिसंस्थिते॥ स्वर्गापवर्गदेदेविनारायणिनमोऽस्तुते॥७॥ कला
काष्ठादिरूपेणपरिणामप्रदायिनि॥ विश्वस्योपरतौशक्तेना॰॥८॥
सर्वमंगलमंगल्येशिवेसर्वार्थसाधिके॥ शरण्येत्र्यंबकेगौरिना॰॥९॥

॥दुर्गा॥ ॥४०॥

सृष्टिस्थितिविनाशानांशक्तिभूतेसनातनि ॥ गुणाश्रयेगुणमयेना०
१०॥ शरणागतदीनार्तपरित्राणपरायणे ॥ सर्वस्यार्तिहरेदेवि० ॥११॥
हंसयुक्तविमानस्थेब्रह्माणीरूपधारिणि ॥ कौशांभःक्षरिकेदेविना०
१२॥ त्रिशूलचंद्राहिधरेमहावृषभवाहिनि ॥ माहेश्वरीस्वरूपेणनारा
यणिनमोस्तुते ॥१३॥ मयूरकुक्कुटवृते महाशक्तिधरेनघे ॥ कौमारी
रूपसंस्थानेना० ॥१४॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्ग० गृहीतपरमायुधे ॥ प्र
सीदवैष्णवीरूपेना० ॥१५॥ गृहीतोग्रमहाचक्रेदंष्ट्रोद्धृतवसुंधरे ॥
वाराहरूपिणिशिवेना० ॥१६॥ नृसिंहरूपेणोग्रेणहंतुंदैत्यान्कृतो
द्यमे ॥ त्रैलोक्यत्राणसहितेना० ॥१७॥ किरीटिनिमहावज्रेसहस्रन
यनोज्ज्वलेवृत्रप्राणहरेऐंद्रिना० ॥१८॥ शिवदूतीस्वरूपेणहतदैत्य

॥राम॥ ॥४०॥

महाबले ॥ घोररूपेमहारावेना० ॥१९॥ दंष्ट्राकराल वदनेशिरोमालावि
भूषणे ॥ चामुंडेमुंडमथनेना० ॥२०॥ लक्ष्मिलज्जेमहाविद्ये श्रद्धेपुष्टि
स्वधेध्रुवे ॥ महारात्रिमहाविद्येना० ॥२१॥ मेधेसरस्वतिवरेभूतिबा
भ्रवितामसि ॥ नियतेत्वंप्रसीदेशे ना० ॥२२॥ सर्वतःपाणिपादांते
सर्वतोक्षिशिरोमुखे ॥ सर्वतःश्रवणघ्राणेना० ॥ सर्वस्वरूपेसर्वे
शेसर्वशक्तिसमन्विते ॥ भयेभ्यस्त्राहिनोदेविदुर्गेदेविनमोस्तुते २३
एतत्तेवदनंसौम्यंलोचनत्रयभूषितं ॥ पातुनःसर्वभूतेभ्यःकात्या
यनिनमोस्तुते ॥२४॥ ज्वालाकरालमत्युग्रमशेषासुरसूदनं ॥ त्रिशू
लंपातुनोभीतेभद्रकालिनमोस्तुते ॥२५॥ हिनस्तिदैत्यतेजांसिस्वने
नापूर्य्ययाजगत् ॥ साघंटापातुनोदेविपापेभ्योनःसुतानिव ॥२६॥

॥दुर्गा॰॥
॥४२॥

असुरासृग्वसापंकचर्चितस्तेकरोज्वलः॥ शुभायखड्गोभवतुचंडिके
त्वांनतावयं॥२७॥ रोगानशेषानपहंसितुष्टा रुष्टातुकामानसकला
नभीष्टान्॥ त्वामाश्रितानांनविपन्नराणां त्वामाश्रिताह्याश्रयतांप्र
यांति॥२८॥ एतत्कृतंयत्कदनंत्वयाद्यधर्मद्विषांदेविमहासुराणां॥
रूपैरनेकैर्बहुधात्ममूर्तिं कृत्वांबिकेतत्प्रकरोतिकान्या॥२९॥ वि
द्यासुशास्त्रेषुविवेकदीपेष्वाद्येषुवाक्येषुचकात्वदन्या॥ ममत्वगर्ते
तिमहांधकारेविभ्रामयत्येतदतीवविश्वं॥३०॥ रक्षांसियत्रोग्रवि
षाश्चनागायत्रारयोदस्युबलानियत्र॥ दावानलोयत्रतथाब्धिम
ध्येतत्रस्थितात्वंपरिपासिविश्वं॥३१॥ विश्वेश्वरित्वंपरिपासिवि
श्वंविश्वात्मिकाधारयसीतिविश्वं॥ विश्वेशवंद्याभवतीभवंति

ते
॥राम॥
॥४२॥

विश्वाश्रयायेत्वयिभक्तिनम्राः॥३२॥ देविप्रसीदपरिपालयनोरिभीते
र्नित्यंयथासुरवधादधुनैवसद्यः॥ पापानिसर्वजगतांप्रशमंनय
शुत्पातपाकजनितांश्चमहोपसर्गान्॥३३॥ प्रणतानांप्रसीदत्वंदे
विविश्वार्तिहारिणि॥ त्रैलोक्यवासिनामीड्येलोकानांवरदाभव॥३४॥
देव्युवाच॥ वरदाहंसुरगणावरंयन्मनसेच्छथ॥ तंवृणुध्वंप्रयच्छा
मिजगतामुपकारकं॥३५॥ देवाऊचुः॥ सर्वाबाधाप्रशमनंत्रैलो
क्यस्याखिलेश्वरि॥ एवमेवत्वयाकार्यमस्मद्वैरिविनाशनं॥३६॥ दे
व्युवाच॥ वैवस्वतेंतरेप्राप्तेअष्टाविंशतिमेयुगे॥ शुंभोनिशुंभश्चैवा
न्यौउत्पत्स्येतेमहासुरौ॥३७॥ नंदगोपगृहेजातायशोदागर्भसंभवा॥ तत
स्तौनाशयिष्यामिविंध्याचलनिवासिनी॥३८॥ पुनरप्यतिरौद्रेणरू

॥दुर्गा॥ पेण पृथिवीतले ॥ अवतीर्य हनिष्यामि वैप्रचित्तांश्च दानवान् ॥ भक्ष
॥४२॥ यंत्याश्च तानुग्रान्वैप्रचित्तान्महासुरान् ॥ रक्ता दंता भविष्यंति दा
डिमीकुसुमोपमाः ॥ ४० ॥ ततो मां देवताः स्वर्गे मर्त्यलोके च मानवाः ॥
स्तुवंतो व्याहरिष्यंति सततं रक्तदंतिकां ॥ ४१ ॥ भूयश्च शतवार्षिक्याम
नावृष्ट्यामनंभसि ॥ मुनिभिः संस्तुता भूमौ संभविष्याम्ययोनि
जा ॥ ४२ ॥ ततः शतेन नेत्राणां निरीक्षिष्यामि यन्मुनीन् ॥ कीर्त्तयिष्यं
ति मनुजाः शताक्षीमिति मां ततः ॥ ४३ ॥ ततोहमखिलं लोकमात्मदे
हसमुद्भवैः ॥ भरिष्यामि सुराः शाकैरावृष्टेः प्राणधारकैः ॥ ४४ ॥ शा
कंभरीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि ॥ तत्रैव च वधिष्यामि दु ॥राम॥
र्गमाख्यं महासुरं ॥ ४५ ॥ पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले र ॥४२॥

क्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणकारणात् ॥ ४६ ॥ तदा मां मुनयः
सर्वे स्तोष्यंत्यानम्रमूर्त्तयः ॥ भीमादेवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥
४७ ॥ यदारुणाख्यस्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ॥ तदाहं भ्रामरं रूपं कृ
त्वासंख्येयषट्पदं ॥ ४८ ॥ त्रैलोक्यस्य हितार्थाय वधिष्यामि महासुरं ॥
भ्रामरीति च मां लोकास्तदा स्तोष्यंति सर्वतः ॥ ४९ ॥ इत्थं यदा यदा बाधा
दानवोत्था भविष्यति ॥ तदा तदावतीर्याहं करिष्याम्यरिसंक्षयं ॥ ५०
इति मार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये नारायणीस्तु
तिर्नाम ॥ ११ ॥ देव्युवाच ॥ एभिः स्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समा
हितः ॥ तस्याहं सकलां बाधां शमयिष्याम्यसंशयं ॥ १ ॥ मधुकैटभ
नाशं च महिषासुरघातनं ॥ कीर्त्तयिष्यंति ये तद्वद्वधं शुंभनिशुंभयोः ॥ २

||दुर्गा०|| अष्टम्यांचचतुर्दश्यांनवम्यांचैकचेतसः || श्रोष्यंतिचैवयेभक्त्यामम
||४३|| महात्म्यमुत्तमं || ३ || नतेषांदुष्कृतंकिंचिद्दुष्कृतोत्थानचापदः || भवि
ष्यंतिनदारिद्र्यंनचैवेष्टवियोजनं || ४ || शत्रुतोनभयंतस्यदस्युतोवान
राजतः || नशस्त्रानलतोयौघात्कदाचित्संभविष्यति || तस्मान्ममैत
न्महात्म्यंपठितव्यंसमाहितैः || श्रोतव्यंचसदाभक्त्यापरस्वस्त्ययनं
हितत् || ६ || उपसर्गानशेषांस्तुमहामारीसमुद्भवान् || तथात्रिवि
धमुत्पातंमहात्म्यंशमयेन्मम || ७ || पत्रैतत्पठ्यतेसम्यक्नित्यमा
यतनेमम || सदानतद्विमोक्ष्यामिसांनिध्यंतत्रमेस्थितं || ८ || ब
लिप्रदानेपूजायामग्निकार्य्येमहोत्सवे || सर्वंममैतच्चरितमुच्चार्यं
श्राव्यमेवच || ९ || जानताजानतावापिबलिपूजांतथाकृतं || प्रती

||राम||
||४३||

च्छिष्याम्यहंप्रीत्यावन्हिहोमंतथाकृतं || १० || शरत्कालेमहापूजाक्रिय
तेयाचवार्षिकी || तस्यांममैतन्महात्म्यंश्रुत्वाभक्तिसमन्वितः || ११ || सर्व
बाधाविनिर्मुक्तोधनधान्यसुतान्वितः || मनुष्योमत्प्रसादेनभविष्य
तिनसंशयः || १२ || श्रुत्वाममैतन्महात्म्यंतथाचोत्पत्तयःशुभाः || परा
क्रमंचयुद्धेषुजायतेनिर्भयःपुमान् || १३ || रिपवःसंक्षयंयांतिकल्या
णंचोपपद्यतेनंदतेचकुलंपुंसांमहात्म्यंममशृण्वतां || १४ || शांतिक
र्मणिसर्वत्रतथादुःस्वप्नदर्शने || ग्रहपीडासुचोग्रासुमहात्म्यंशृ
णुयान्मम || १५ || उपसर्गाःशमंयांतिग्रहपीडाश्चदारुणाः || दुःस्व
प्नंचनृभिर्दृष्टंसुस्वप्नमुपजायते || १६ || बालग्रहाभिभूतानांबाला
नांशांतिकारकं || संघातभेदेचनृणांमैत्रीकरणमुत्तमं || १७ || दुर्वृत्ता

||दुर्गा|| र्वृत्तानामशेषाणांबलहानिकरंपरं||रक्षोभूतपिशाचानांपठनादेवना
||४४|| शनं||१८||सर्वंममैतन्माहात्म्यंममसंनिधिकारकं||पशुपुष्पार्घधू
पैश्चगंधदीपैस्तथोत्तमैः||१९||विप्राणांभोजनैर्होमैःप्रोक्षणीयैर
हर्निशं||अन्यैश्चविविधैर्भोगैःप्रदानैर्वत्सरेणया||२०||प्रीतिर्मेक्रि
यतेसास्मिन्सकृत्सुचरितेश्रुते||श्रुतंहरतिपापानितथारोग्यंप्र
यच्छति||२१||रक्षांकरोतिभूतेभ्योजन्मनांकीर्तनंमम||युद्धेषुच
रितंयन्मेदुष्टदैत्यनिबर्हणं||२२||तस्मिञ्छ्रुतेवैरिकृतंभयंपुंसांन
जायते||युष्माभिःस्तुतयोयाश्चयाश्चब्रह्मर्षिभिःकृताः||२३|| ||राम||
ब्रह्मणाचकृतायास्तुप्रयच्छंतुशुभांमति||अरण्येप्रांतरेवापिदा ||४४||
वाग्निपरिवारितः२४||दस्युभिर्वावृतःशून्येगृहीतोवापिशत्रुभिः

सिंहव्याघ्रानुयातोवावनेवावनहस्तिभिः||२५||राज्ञाक्रुद्धेनचाज्ञ
प्तोवध्योबंधगतोपिवा||आघूर्णितोवावातेनस्थितःपोतेमहार्णवे
२६||पतत्सुचापिशस्त्रेषुसंग्रामेभृशदारुणे||सर्वबाधासुघोरासु
वेदनाभ्यर्दितोपिवा||२७||स्मरन्ममैतच्चरितंनरोमुच्येतसंकटात्
ममप्रभावात्सिंहाद्यादस्यवोवैरिणस्तथा||२८||दूरादेवपलाय
तेस्मरतश्चरितंमम||ऋषिरुवाच||इत्युक्त्वासाभगवतीचंडिका
चंडविक्रमा||२९||पश्यतामेवदेवानांतत्रैवांतरधीयत||तेपिदे
वानिरातंकाःस्वाधिकारान्यथापुरा||३०||यज्ञभागभुजःसर्वे
चक्रुर्विनिहतारयः||दैत्याश्चदेव्यानिहतेशुंभेदेवरिपौयुधि||३१||
जगद्विध्वंसिनितस्मिन्महोग्रेतुलविक्रमे||निशुंभेचमहावी

॥ दुर्गा ॥ ॥ ४५ ॥

विर्ये प्रेषाः पातालमायथु ॥ ३२ ॥ एवं भगवती देवी सा नित्यापि पुनः पु
नः ॥ संभूय कुरुते भूप जगतः परिपालनं ॥ ३३ ॥ तयैतन्मोह्यते विश्वं से
व विश्वं प्रसूयते ॥ सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति ॥ ३४ ॥ व्या
प्तं तयैतत्सकलं ब्रह्मांडं मनुजेश्वर ॥ महाकाल्या महाकाले महामा
रिस्वरूपया ॥ ३५ ॥ सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भवत्यजा ॥ स्थितिं
करोति भूतानां सैव काले सनातनि ॥ ३६ ॥ भवकाले नृणां सैव लक्ष्मी
र्वृद्धिप्रदा गृहे सैवाभावे तथालक्ष्मीर्विनाशायोपजायते ॥ ३७ ॥ स्तु
ता संपूजिता पुष्पैर्धूपगंधादिभिस्तथा ॥ ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिं
धर्मे तथा शुभां ॥ ३८ ॥ इति मार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे दे
वीमाहात्म्ये शुंभनिशुंभवधः ॥ १२ ॥ ऋषिरुवाच ॥ एतत्ते कथि

॥ राम ॥ ॥ ४५ ॥

तं भूप देवीमाहात्म्यमुत्तमं ॥ एवंप्रभावा सा देवी ययेदं धार्यते जगत्
॥ १ ॥ विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमायया ॥ तया त्वमेष वैश्यश्च तथै
वान्ये विवेकिनः ॥ २ ॥ मोह्यंते मोहिताश्चैव मोहमेष्यंति चापरे ॥ तामु
पैहि महाराज शरणं परमेश्वरीं ॥ ३ ॥ आराधिता सैव नृणां भोगस्व
र्गापवर्गदा ॥ मार्कंडेय उवाच ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः स नराधि
पः ॥ प्रणिपत्य महाभागं तमृषिं संशितव्रतं ॥ ४ ॥ निर्विण्णोतिममत्वेन
राज्यापहरणेन च ॥ जगाम सद्यस्तपसे स च वैश्यो महामुने ॥ ५ ॥
संदर्शनार्थमंबाया नदीपुलिनसंस्थितः ॥ स च वैश्यस्तपस्तेपे दे
वीसूक्तं परं जपन् ॥ ६ ॥ तौ तस्मिन्पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिं महीमयीं
अर्हणां चक्रतुस्तस्याः पुष्पधूपाग्नितर्पणैः ॥ ७ ॥ निराहारौ यता

॥दुर्गा॥ हौ वैतस्मिन्स्कोसमाहितौ ॥ ददतुस्तौ बलिंचैव निजगात्रासृगुक्षितं ॥ ए
॥४६॥ एवं समाराधयतोस्त्रिभिर्वर्षैर्यतात्मनः ॥ परितुष्टा जगद्धात्री प्रत्य
क्षं प्राहचंडिका ॥ ९ ॥ देव्युवाच ॥ यत्प्रार्थ्यते त्वया भूपत्वया च कुल
नंदन ॥ मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददामि ते ॥ १० ॥ मार्कंडेय उवा
च ॥ ततो वव्रे नृपो राज्यमविभ्रंश्यन्यजन्मनि ॥ अत्रैव च निजं राज्यं ह
तशत्रुबलं बलात् ॥ ११ ॥ सोपि वैश्यस्ततो ज्ञानं वव्रे निर्विण्णमानसः ॥
ममेत्यहमिति प्राज्ञः संगविच्युतिकारकं ॥ १२ ॥ देव्युवाच ॥ स्वल्पै
रहोभिर्नृपते स्वराज्यं प्राप्स्यते भवान् ॥ हत्वा रिपूनस्खलितं तव त
त्र भविष्यति ॥ १३ ॥ मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवाद्विवस्वतः ॥ साव ॥राम॥
र्णिकोनाम मनुर्भवान् भुवि भविष्यति ॥ १४ ॥ वैश्यवर्य त्वया य ॥४६॥

द्वरोस्मत्तोभिवांछितः ॥ तं प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ॥
१५ ॥ मार्कंडेय उवाच ॥ इति दत्वा तयोर्देवी यथाभिलषितं वरं ॥ बभू
वांतर्हिता सद्यो भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता ॥ १६ ॥ एवं देव्या वरं लब्ध्वा सुर
थः क्षत्रियर्षभः ॥ सूर्याज्जन्म समासाद्य सावर्णिर्भविता मनुः ॥ १७ ॥
इति मार्कंडेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमाहात्म्ये सुरथवैश्ययो
र्वरदानं नाम त्रयोदशोध्यायः समाप्तः ॥ १३ ॥ छ ॥ राजोवाच ॥ भगव
न्नवतारा मे चंडिकायास्त्वयोदिताः ॥ एतेषां प्रकृतिं ब्रह्मन् प्रधान्येन
वदस्व मे ॥ १ ॥ आराध्यं यन्मया देव्याः स्वरूपं येन च द्विज ॥ विधिना ब्रू
हि सकलं यथावत्प्रणतस्य मे ॥ २ ॥ ऋषिरुवाच ॥ इदं रहस्यं परम
मनाख्येयं प्रचक्षते ॥ भक्तोसीति न मे किंचित्तव वाच्यं नराधिप ॥ ३

या

॥दुर्गा॥ सर्वस्याद्यामहालक्ष्मीस्त्रिगुणासकलेश्वरी ॥ लक्ष्यालक्ष्यस्वरूपासा
॥४७॥ व्याप्यकृत्स्नंव्यवस्थिता ॥४॥ मातुलिंगंगदांखेटंपानपात्रंचबिभ्र
ती ॥ नागंयोनिंचलिंगंचबिभ्रतीनृपमूर्द्धनि ॥५॥ तप्तकांचनवर्णा
भातप्तकांचनभूषणा ॥ शून्यंतदखिलंस्वेनपूरयामासतेजसा ॥६॥
शून्यंतदखिलंलोकंविलोक्यपरमेश्वरी ॥ बभाररूपमपरंतम
साकेवलेनहि ॥७॥ साभिन्नांजनसंकाशांदंष्ट्रांचितवरानना ॥ वि
शाललोचनानारीबभूवतनुमध्यमा ॥८॥ खड्गपात्रशिरःखेटैरलं
कृतचतुर्भुजा ॥ कबंधहारंशिरसाबिभ्राणाहिशिरस्रजं ॥९॥ सा
प्रोवाचमहालक्ष्मींतामसीप्रमदोत्तमा ॥ नामकर्मचमेमातर्देहि
तुभ्यंनमोनमः ॥१०॥ तांप्रोवाचमहालक्ष्मीस्तामसींप्रमदोत्तमां

॥राम॥
॥४७॥

ददामितवनामानियानिकर्माणितानिते ॥११॥ महामायामहा
कालीमहामारीक्षुधातृषा ॥ एकवीराकालरात्रिर्निद्रातृष्णाचदुर
त्यया ॥१२॥ इमानितवनामानिप्रतिपाद्यानितेमम ॥ एभिःकर्मा
णितेज्ञात्वायोऽधीतेसोऽश्नुतेसुखं ॥१३॥ तामित्युक्त्वामहालक्ष्मीः
स्वरूपमपरंनृप ॥ सत्वाख्येनातिशुद्धेनगुणेनेंदुप्रभंदधौ ॥१४॥
अक्षमालांकुशधरावीणापुस्तकधारिणी ॥ साबभूववरानारी
नामान्यस्यैचसाददौ ॥१५॥ महाविद्यामहावाणीभारतीवाक्स
रस्वती ॥ आर्याब्राह्मीमहाधेनुर्वेदगर्भाचधीश्वरी ॥१६॥ अथोवा
चमहालक्ष्मीर्महाकालीसरस्वतीं ॥ युवांजनयतांदेव्यौमिथुनेस्वा
नुरूपतः ॥१७॥ इत्युक्त्वासामहालक्ष्मीःससर्जमिथुनंस्वयं ॥ हिर

दुर्गा॰ श्रीधरी च तलं पातालवासिनी ॥३३॥ दंष्ट्राः करालिनी रक्षेत्केशांश्चैवोर्ध्व
२ केशिनी ॥ रोमकूपाणि कौबेरी त्वचं वागीश्वरी तथा ॥३४॥ रक्तमज्जावसामां
सान्यस्थिमेदांसि पार्वती ॥ अंत्राणि कालरात्रिश्च पित्तं च मुकुटेश्वरी ॥३५
पद्मावती पद्मकोशे कफे चूडामणिस्तथा ॥ ज्वालामुखी नखज्वालाचभे
द्या सर्वसंधिषु ॥३६॥ शुक्रं ब्रह्माणि मे रक्षेच्छायां छत्रेश्वरी तथा ॥ अहंकारं
मनो बुद्धिं रक्षेन्मे धर्मधारिणि ॥३७॥ प्राणापानौ तथा व्यानमुदानं च समा
नकं ॥ वज्रहस्ता च मे रक्षेत्प्राणं कल्याणशोभना ॥३८॥ रसे रूपे च गंधे च
शब्दे स्पर्शे च योगिनी ॥ सत्वं रजस्तमश्चैव रक्षेन्नारायणी सदा ॥३९॥ आयु
र्रक्षतु वाराही धर्मं रक्षतु वैष्णवी ॥ यशः कीर्तिं च लक्ष्मीं च सदा रक्षंतु मान
रः ॥४०॥ गोत्रमिंद्राणि मे रक्षेत्पशून्मे रक्ष चंडिके ॥ पुत्रान्रक्षेन्महाल

राजद्वारे महालक्ष्मी संग्रामे जयवर्द्धिनी

क्ष्मीर्भार्यां रक्षतु भैरवी ॥ धनेश्वरी धनं रक्षेत्कौमारी कन्यकास्तथा ॥४१॥
मार्गं क्षेमकरी रक्षेद्विजया सर्वतः स्थिता ॥ सर्वरक्षाकरं पुण्यं कवचं सर्व
दा जपेत ॥४२॥ इदं रहस्यं विप्रर्षे भक्त्या तव मयोदितं ॥ रक्षाहीनं तु यत्स्था
नं वर्जितं कवचेन तु ॥४३॥ तत्सर्वं रक्ष मे देवि दुर्गे दुर्गार्तिहारिणि ॥ पदमे
कं न गच्छेत्तु यदीच्छेच्छुभमात्मनः ॥४४॥ कवचेनावृतो नित्यं यत्र यत्रैव गच्छ
ति ॥ तत्र तत्रार्थलाभश्च विजयः सर्वकामिकः ॥४५॥ यं यं चिंतयते कामं तं तं
माप्नोति लीलया ॥ परमैश्वर्यमतुलं प्राप्नोति विपुलं पुमान ॥४६॥ निर्भ
यो जायते मर्त्यः संग्रामेष्वपराजितः ॥ त्रैलोक्ये तु भवेत्पूज्यः कवचेनावृ
तः पुमान ॥४७॥ इदं तु देव्याः कवचं देवानामपि दुर्लभं ॥ यः पठेत्प्रयतो नित्यं
त्रिसंध्यं श्रद्धयान्वितः ॥४८॥ देवीकला भवेत्तस्य त्रैलोक्ये चापराजितः ॥ जी

॥दुर्गा॥ रूपगर्भौसृजिरोस्त्रीपुंसौकमलासनो॥१७॥ब्रह्माविधिंविरिंचेतिधात
॥४८॥ रित्याहतंनरं॥श्रीःपद्मेकमलेलक्ष्मीत्याहमातांचतांस्त्रियं॥१८॥म
हाकालीभारतीचमिथुनेऽसृजतसह॥एतयोरपिरूपाणिनामा
निचवदामिते॥२०॥नीलकंठंरक्तबाहुंश्वेतांगंचंद्रशेखरं॥जनया
मासपुरुषंमहाकालीसितांस्त्रियं॥२१॥सरुद्रःशंकरःस्थाणुःक
पर्दीचत्रिलोचनः॥त्रयीविद्याकामधेनुःसाभिभाषाक्षरास्वरा
सरस्वतीस्त्रियंगौरीकृष्णंचपुरुषंनृप॥जनयामासनामानितयो
रपिवदामिते॥२३॥विष्णुःकृष्णोहृषीकेशोवासुदेवोजनार्दनः॥उ ॥राम॥
मागौरीसतीचंडीसुंदरीसुभगाशुभा॥२४॥एवंयुवतयःसद्यः ॥४८॥
पुरुषत्वंप्रपेदिरे॥चक्षुष्मंतोहिपश्यंतिनेतरेतद्विजानना॥२५॥

ब्रह्मणेप्रददौपत्नींसावित्रीनृपसत्तम॥रुद्रायगौरींवरदांवासुदेव
यचश्रियं॥२६॥स्वरयासहसंभूयविरंचोंडमजीजनत्॥बिभेदभगवा
न्रुद्रस्तद्गौर्यासहवीर्यवान्॥२७॥अंडमध्येप्रधानादिकार्यजात
मभून्नृप॥महाभूतात्मकंसर्वंजगत्स्थावरजंगमं॥२८॥पुपोषपा
लयामासतल्लक्ष्म्यासहकेशव॥महालक्ष्मीर्महाराजसर्वसत्वम जग
हेश्वरी॥२९॥निराकाराचसाकारासैवनानाभिधानभृत॥नामांतरे
र्निरूप्यैषानाम्नानान्येनकस्यचित्॥३०॥इतिमार्कंडेयपुराणेसाव
र्णिकेमन्वंतरेदेवीमाहात्म्येइतिप्रधानिकंरहस्यंनामचतुर्दशोध्या
यः॥१४॥ऋषिरुवाच॥त्रिगुणातामसीदेवीसात्विकीयात्रिधोदिता
सशर्वाचंडिकादुर्गा[illegible]भद्राभगवतीतिच॥१॥योगनिद्रा

॥दुर्गा॰॥ हरेरुक्ता महाकालीतमोगुणा ॥ मधुकैटभनाशार्थं यां तुष्टावांबु
॥४८॥ जासन ॥२॥ दशवक्त्रा दशभुजा दशपादांजनप्रभा ॥ विशालया रा
जमाना त्रिंशल्लोचनमालया ॥३॥ स्फुरद्दशनदंष्ट्रा सा भीमरूपा
पि भूमिप ॥ रूपसौभाग्यकांतीनां सा प्रतिष्ठा महाश्रियः ॥४॥ ख
ड्गबाणगदात्रिशूलं च शंखचक्रं भुशुंडिकां ॥ परिघं कार्मुकं शीर्षं निश्चो
तद्रुधिरं दधे ॥५॥ एषा सा वैष्णवी माया महाकाली दुरत्यया ॥ आ
राधिता वशीकुर्यात्पूजाकर्तुश्चराचरं ॥६॥ सर्वदेवशरीरेभ्यो याऽऽवि
र्भूताऽमितप्रभा त्रिगुणा सा महालक्ष्मीः साक्षान्महिषमर्दिनी ॥७॥ ॥राम॥
श्वेतानना नीलभुजा सुश्वेतस्तनमंडला ॥ रक्तमध्या रक्तपादा नील ॥४८॥
जंघोरुरुन्मदा ॥८॥ सुचित्रजघना चित्रमाल्यांबरविभूषणा ॥ चि

त्रानुलेपना कांतिरूपसौभाग्यशालिनी ॥९॥ अष्टादशभुजा पूज्या
सा सहस्रभुजा सती ॥ आयुधान्यत्र वक्ष्यंते दक्षिणाधःकरक्रमात्
॥१०॥ अक्षमाला च कमलं बाणोऽसिः कुलिशं गदा ॥ चक्रं त्रिशूलं परशुः
शंखो घंटा च पाशकः ॥११॥ शक्तिर्दंडश्चर्म चापं पानपात्रं कमंडलु
अलंकृतभुजामेभिरायुधैः कमलासनां ॥१२॥ सर्वदेवमयीमीशां
महालक्ष्मीमिमां नृप ॥ पूजयेत्सर्वलोकानां स देवानां प्रभुर्भवे
त् ॥१३॥ गौरीदेहात्समुद्भूता या सत्वैकगुणाश्रया ॥ साक्षात्सरस्व
ती प्रोक्ता शुंभासुरनिबर्हिणी ॥१४॥ दधौ चाष्टभुजा बाणमुसले शू
लचक्रभृत् ॥ शंखं घंटां लांगलं च कार्मुकं वसुधाधिप ॥१५॥ ए
षा संपूजिता भक्त्या सर्वज्ञत्वं प्रयच्छति ॥ निशुंभमथनी देवी शुं

॥दुर्गा॥ भासुरनिवर्हणी ॥१६॥ इत्युक्तानि स्वरूपाणि मूर्तीनां तव पार्थिव ॥ उ
॥५०॥ पासनं जगन्मातुः ॥ पृथगासां निशामय ॥१७॥ महालक्ष्मीर्यदा पूज्या
महाकाली सरस्वती ॥ दक्षिणोत्तरयोः पूज्ये पृष्ठतो मिथुनत्रयं ॥१८
विरंचिस्स्वरया मध्ये रुद्रो गौर्या च दक्षिणे ॥ वामे लक्ष्म्या हृषीकेशः
पुरतो देवतात्रयं ॥१९॥ अष्टादशभुजा मध्ये वामे चास्या दशान
ना ॥ दक्षिणे ऽष्टभुजा लक्ष्मीर्महतीति समर्चयेत ॥२०॥ अष्टाद
शभुजा चैषा यदा पूज्या नराधिप ॥ दशानना चाष्टभुजा दक्षिणो
त्तरयोस्तदा ॥२१॥ कालमृत्यु च संपूज्यौ सर्वारिष्टप्रशांतये ॥ यदा ॥राम॥
चाष्टभुजा पूज्या शुंभासुरनिवर्हणी ॥२२॥ नवास्याः शक्तयः पू ॥५०॥
ज्यास्तदा रुद्रविनायकौ ॥ नमो देव्या इति स्तोत्रैर्महालक्ष्मीं सम

र्चयेत ॥२३॥ अवतारत्रयार्चायां स्तोत्रमंत्रास्तदाश्रयाः ॥ अष्टादश
भुजा चैषा पूज्या महिषमर्दिनी ॥२४॥ महालक्ष्मीर्महाकाली सैव प्रोक्ता
सरस्वती ॥ ईश्वरी पुण्यपापानां सर्वलोकमहेश्वरी ॥२५॥ महिषांतक
री येन पूजिता स जगत्प्रभुः ॥ पूजयेज्जगतां धात्रीं चंडिकां भक्तव
त्सलां ॥२६॥ अर्घ्यादिभिरलंकारैर्गंधपुष्पैस्तथाक्षतैः ॥ धूपैर्दीपै
श्च नैवेद्यैर्नानाभक्ष्यसमन्वितैः ॥२७॥ रुधिराक्तेन बलिना मांसेन सुर
या नृप ॥ प्रणामाचमनीयेन चंदनेन सुगंधिना ॥२८॥ सकर्पूरैश्च
तांबूलैर्भक्तिभावसमन्वितैः ॥ वामभागे ऽग्रतो देव्याश्छिन्नशीर्षं महा
सुरं ॥२९॥ पूजयेन्महिषं येन प्राप्तं सायुज्यमीशया ॥ दक्षिणे पुरतः
सिंहं समग्रं धर्ममीश्वरं ॥३०॥ वाहनं पूजयेद्देव्या धृतं येन चराचरं

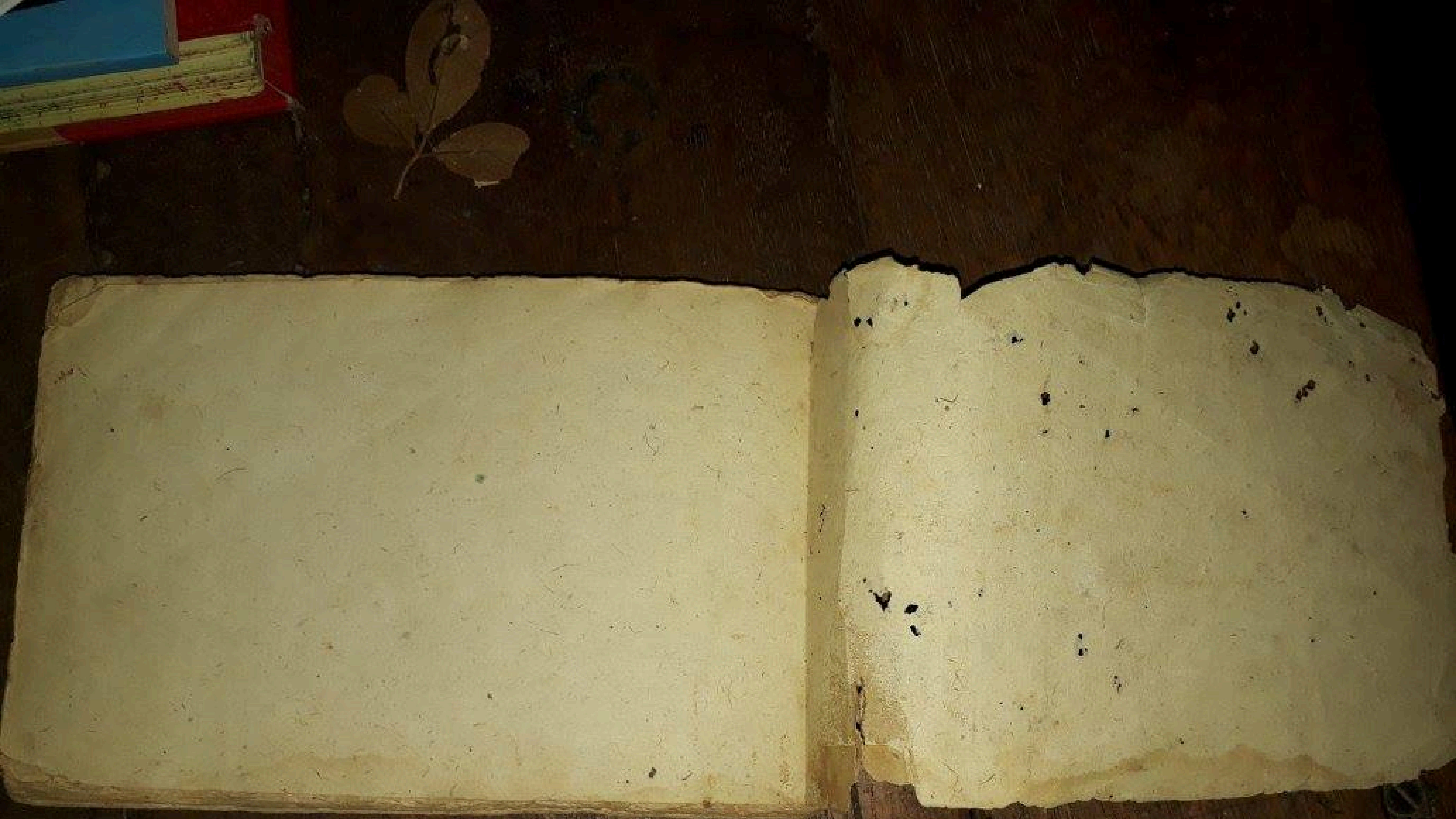
॥दुर्गा॥ ततः कृतांजलिर्भूत्वा स्तुवंतं चरितैरिमैः ॥३१॥ एकेन वा मध्यमेन नैके
॥५२॥ नेतरयोरिह ॥ श्लोकार्द्धश्लोकपादं वा श्लोके वा न पुनस्तम ॥३२॥ च
रितार्द्धं च जपेत् जपश्छिद्रमवाप्नुयात ॥ स्तोत्रमंत्रैः स्तुवंस्तु त्वाप
दिवा जगदंबिकां ॥३३॥ प्रदक्षिणानमस्कारं कृत्वा मूर्ध्नि कृतांज
लिः ॥ क्षमापयेज्जगद्धात्रीं मुहुर्मुहुरतंद्रितः ॥३४॥ प्रतिश्लोकं च जु
हुयात्पायसं मधुसर्पिषा ॥ जुहुयात्स्तोत्रमंत्रैर्वा चंडिकायै शु
भं हविः ॥३५॥ भूयो नामपदैर्देवीं पूजयेत्सुसमाहितः ॥ प्रयतः प्रांज
लिः प्रह्वः प्रणम्यारोप्य चात्मनि ॥३६॥ सुचिरं भावयेत् चंडिकां तन्मयो ॥राम
भवेत् ॥ एवं यः पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरीं ॥३७॥ भुक्त्वा भोगान् ॥५२॥
यथाकामं देवीसायुज्यमाप्नुयात ॥ यो न पूजयते नित्यं चंडिकां
पेरीज्ञाँ

भक्तवत्सलां ॥३८॥ भस्मीकृत्वास्य पुण्यानि निर्दहेत्तं महेश्वरी ॥ त
स्मात्पूजय भूपाल सर्वलोकमहेश्वरीं ॥३९॥ यथोक्तेन विधानेन चं
डिकां सुखमाप्स्यसि ॥४०॥ इति वैकृतीकं नाम रहस्यं ॥२॥
ऋषिरुवाच ॥ नैतद्भगवतीनाम यथा भविष्यति वेदज्ञा ॥ सा स्तुता
भक्त्या ध्याता वशीकुर्याज्जगत्त्रयं ॥१॥ कनकोत्तमकांतिः सा सुकां
तिकनकांबरा ॥ देवी कनकवर्णाभा कनकोत्तमभूषणा ॥२॥ क
मलांकुशपाशाब्जैरलंकृतचतुर्भुजा ॥ इंदिरा कमला लक्ष्मीः सा
श्री रुक्मांबुजासना ॥३॥ यावत्कीर्तितानाम देवी प्रोक्ता मयानघ
तस्याः स्वरूपं वक्ष्यामि शृणु सर्वभयापहं ॥४॥ यच्छ्रुत्वा सर्वपापे
भ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥ रक्तांबरा रक्तवर्णा रक्तसर्वांगभूषणा

॥दुर्गा॥ ५ रक्तायुधा रक्तनेत्रा रक्तकेशातिभीषणा ॥ रक्ततीक्ष्णनखा रक्त-
॥५२॥ रदशना रक्तदंतिका ॥ ६ ॥ पतिं नारीवानुरक्तं देवी भक्तं भजेज्जनं ॥ वसुधे-
व विशाला सा सुमेरुयुगलस्तनी ॥ ७ ॥ दीर्घौ लंबावतिस्थूलौ तावती-
व मनोहरौ ॥ कर्कशावतिकांतौ तौ सर्वानंदपयोनिधी ॥ ८ ॥ भक्ता-
न्संपादयेद्देवी सर्वकामदुघौ स्तनौ ॥ खड्गं पात्रं च मुशलं लांगलं च
बिभर्ती सा ॥ ९ ॥ आख्याता रक्तचामुंडा देवी योगेश्वरीति च ॥ अनया
व्याप्तमखिलं जगत्स्थावरजंगमं ॥ १० ॥ इमां यः पूजयेद्भक्त्या स व्याप्नो-
ति चराचरं ॥ अधीते य इमं नित्यं रक्तदंत्या वपुःस्तवं ॥ ११ ॥ तं सा परि- ॥एम॥
चरेद्देवी पतिं प्रियमिवांगना ॥ शाकंभरी नीलवर्णा नीलोत्पलवि- ॥५२॥
लोचना ॥ १२ ॥ गंभीरनाभिस्त्रिवलीविभूषिततनूदरी ॥ सुकर्कशसम-

मोत्तुंगवृत्तपीनघनस्तनी ॥ १३ ॥ मुष्टिं शिलीमुखापूर्णं कमलं कमला-
लया ॥ पुष्पपल्लवमूलादिफलाढ्यं शाकसंचयं ॥ १४ ॥ काम्यानंतर-
सैर्युक्तं क्षुत्तृण्मृत्युजरापहं ॥ कार्मुकं च स्फुरत्कांति बिभर्ती परमेश्वरी
॥ १५ ॥ शाकंभरी शताक्षी सा सैव दुर्गा प्रकीर्तिता ॥ उमा गौरी सती चं-
डी कालिका सा च पार्वती ॥ १६ ॥ शाकंभरीं स्तुवन्ध्यायन्जपन्सं-
पूजयन्नमन् ॥ अक्षय्य मश्नुते शीघ्रमन्नपानामृतानि सः ॥ १७ ॥ भीमा-
पि नीलवर्णा सा दंष्ट्रादशनभासुरा ॥ विशाललोचना नारी वृत्तपीन-
पयोधरी ॥ १८ ॥ चंद्रहासं च डमरुं शिरः पात्रं च बिभ्रती ॥ एकवी-
रा कालरात्रीः सैवोक्ता कामदा स्तुता ॥ १९ ॥ तेजोमंडलदुर्धर्षा भ्राम-

॥ दुर्गा ॥ रीचित्रकांतिभृत ॥ चित्रभ्रमरपाणिः सामहामारीतिगीयते ॥ २०
॥ ५३ ॥ इत्येतामूर्त्तयोदेव्याव्याख्यातावसुधाधिप ॥ जगन्मातुश्चंडिकायाः
कीर्त्तिताः कामधेनवः ॥ २१ ॥ इदंरहस्यंपरमंनवाच्यंकस्यचित्त्वया
॥ व्याख्यानंदिव्यमूर्त्तीनांयोधितेसोश्नुतेसुखं ॥ २२ ॥ देव्यापिनि
र्मिमोज्ञावीदेवताध्यानमाश्रितः भविताचमहायोगीपरंधामना
लनं ॥ २३ ॥ इमांसप्तशतींचंडीयः पठेत्प्रयतोनरः ॥ सर्वान्कामान
वाप्नोतिशतवर्षंसजीवति ॥ २४ ॥ यावज्जन्मकृतंपापंब्रह्मह
त्यापुरःसरं ॥ पठनात्सकृदेवस्य क्षयंयातिनसंशयः ॥ २५ ॥ ॥ दुर्गा ॥
इतिश्रीदेव्यामूर्त्तिरहस्यंनामः समाप्त ॥ २६ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ ५३ ॥

दुर्गा० ॥
४

देहक्षयंशतंसाग्रम पमृत्युविवर्जितः ॥ ४९ ॥ नश्यंतिव्याधयः सर्वेलूतावि
स्फोटकादयः ॥ स्थावरंजंगमंचैवकृत्रिमंचै वपद्विषं ॥ ५० ॥ अभिचा
राणिसर्वाणिमंत्रयंत्राणिभूतले ॥ भूचराःखेचराश्चैवकुलजाश्चोपदेशिकाः ५१
सहजाकुलजामालाडाकिनीशाकिनीतथा अंतरिक्षचराघोराडाकिन्यश्चम
हाबलाः ॥ ५२ ॥ ग्रहभूतपिशाचाश्चयक्षगंधर्वराक्षसाः ॥ ब्रह्मराक्षसवेतालाः
कूष्मांडाभैरवादयः ॥ ५३ ॥ नश्यंतिदर्शनात्तस्यकवचेहृदिसंस्थिते ॥ मानोन्न
तिर्भवेद्राज्ञस्तेजोवृद्धिःपरं भवेत् ॥ ५४ ॥ यशोवृद्धिर्भवेत्तस्यकीर्तिवृद्धिश्चजा
यते ॥ तस्माज्जपेत्सदाभक्त्याकवचंकामदंमुने ॥ ५५ ॥ जपेत्सप्तशतींचंडीं
कृत्वा कवचमादितः ॥ निर्विघ्नेनभवेत्सिद्धिश्चंडीजपसमुद्भवात् ॥ ५६ ॥
यावद्भूमंडलंधत्तेसशैलवनकाननं ॥ तावत्तिष्ठतिमेदिन्यांसंततिःपुत्र

राम०
४

पौत्रिकी ॥ ५७ ॥ देहांतेपरमंस्थानंयत्सुरैरपिदुर्लभं ॥ प्राप्नोतिपुरुषोनित्यंम
हामायाप्रसादतः ॥ ५८ ॥ लभतेपरमंरूपंशिवेनसमतांव्रजेत् ॥ तत्सदेसमवा
प्नोतियावदाभूतसंप्लवं ॥ ५९ ॥ इतिश्रीहरिहरब्रह्म विरचितंदेव्याःकवचं
संपूर्णं ॥ ॐ नमश्चंडिकायैनमः ॥ ऋषिरुवाच ॥ जयंतीमंगलाकालीभ
द्रकालीकपालिनी ॥ दुर्गाक्षमाशिवाधात्रीस्वाहास्वधानमोस्तुते ॥ १ ॥ म
धुकैटभविद्राविविधातृवरदेनमः ॥ रूपंदेहिजयंदेहियशोदेहिद्विषोजहि २
महिषासुरनिर्नाशिविधात्रिवरदेनमः ॥ रूपं० ॥ ३ ॥ रक्तबीजवधेदेविचंडमु
डविनाशिनि ॥ रूपं० ॥ ४ ॥ शुंभस्यैवनिशुंभस्यधूम्राक्षस्यचमर्दिनि ॥ रूपं० ५
वंदितांघ्रियुगेदेविसर्वसौभाग्यदायिनी ॥ रूपं० ॥ ६ ॥ अचिंत्यरूपचरितेस
र्वशत्रुविनाशिनि ॥ रूपं० ॥ ७ ॥ नतेभ्यःसर्वदाभक्त्याचंडिकेदुरितापहे ॥

व

स्तुवद्भ्योभक्तिपूर्वंत्वांचंडिकेव्याधिनाशिनी ॥ रूपं० ॥ ९
रूपं० ९ ॥ चंडिकेसततंयेत्वामर्चयंतीहभक्तितः रूपं० ॥ १० ॥ देहिसौभाग्यमारो
दुर्गा० ५ ॥ ग्यंदेहिदेविपरंसुखं ॥ रूपं० ॥ ११ ॥ विधेहिदेविकल्याणंविधेहिविपुलांश्रियं
रूपं० ॥ १२ विधेहिद्विषतांनाशंविधेहिबलमुच्चकैः ॥ रूपं० ॥ १३ ॥ सुरासुरशिरो
रत्ननिघृष्टचरणेंबुजे ॥ रूपं० ॥ १४ ॥ विद्यावंतंयशस्वंतंलक्ष्मीवंतंजनंकु
रु ॥ रूपं० ॥ १५ ॥ प्रचंडदैत्यदर्पघ्नेचंडिकेप्रणतायमे ॥ रूपं० ॥ १६ ॥ चतुर्भु
जेचतुर्वक्त्रसंस्तुतेपरमेश्वरि ॥ रूपं० ॥ १७ ॥ कृष्णेनसंस्तुतेदेविशश्वद्भक्त्यास
दांबिके रूपं० ॥ १८ ॥ हिमाचलसुतानाथसंस्तुतेपरमेश्वरि ॥ रूपं० ॥ १९ ॥ इं
द्राणीपतिसद्भावपूजितेपरमेश्वरि ॥ रूपं० ॥ २० ॥ देविप्रचंडदोर्दंडदैत्यद
र्पविनाशिनि रूपं० ॥ २१ ॥ देविभक्तजनोद्दामदत्तानंदोदयेंबिके रूपं० ॥ ५
२२ ॥ पत्नींमनोरमांदेहिमनोवृत्तानुसारिणीं ॥ तारिणींदुर्गसंसारसाग

रस्यकुलोद्भवां ॥ २३ ॥ इदंस्तोत्रंपठित्वातुमहास्तोत्रंपठेन्नरः ॥ सतुसप्तशती
संख्यावरमाप्नोतिसंपदः ॥ २४ ॥ इत्यर्गलास्तुतिः ॥ ऋषिरुवाच ॥ विशुद्धज्ञा
नदेहायत्रिवेदीदिव्यचक्षुषे ॥ श्रेयःप्राप्तिनिमित्तायनमःसोमार्धधारिणे
१ ॥ सर्वमेतद्विजानीयान्मंत्राणामभिकीलकं ॥ सोपिक्षेममवाप्नोतिसततंजा
प्यतत्परः ॥ २ ॥ सिध्यंत्युच्चाटनादीनिवस्तूनिसकलान्यपि ॥ एतेनस्तुवतांदेवी
स्तोत्रमंत्रेणसिद्ध्यति ॥ ३ ॥ नमंत्रोनौषधंतत्रनकिंचिदपिविद्यते ॥ विनाजा
प्येनसिद्ध्येतसर्वमुच्चाटनादिकं ॥ ४ ॥ समग्राण्यपिसिध्यंतिलोकशंका
मिमांहरः ॥ कृत्वानिमंत्रयामाससर्वमेवमिदंशुभं ॥ ५ ॥ स्तोत्रंवैचंडि
कायास्तुतच्चगुह्यंचकारसः ॥ समाप्नोतिसुपुण्येनतांयथावन्निमंत्र
णां ॥ ६ ॥ सोपिक्षेममवाप्नोतिसर्वमेवनसंशयः ॥ कृष्णायांवाचतुर्दश्यां

ष्टम्यांवासमाहितः ॥७॥ ददातिप्रतिगृह्णातिनान्यथैषाप्रसिध्यति ॥ इत्थं
रूपेणकीलेनमहादेवेनकीलितं ॥८॥ योनिःकीलांविधायैनांनित्यंजप
तिसंस्फुटं ॥ ससिद्धःसगणःसोपिगंधर्वोजायतेवने ॥९॥ नचैवाप्यटतस्तस्य
भयंक्वापिहिजायते ॥ नापमृत्युवशंयातिमृतोमोक्षमवाप्नुयात् ॥१०॥
ज्ञात्वाप्रारभ्यकुर्वीतह्यकुर्वाणोविनश्यति ॥ ततोज्ञात्वैवसंपन्नमिदंप्रा
रभ्यतेबुधैः ॥११॥ सौभाग्यादिचयत्किंचिद्दृश्यतेललनाजने ॥ तत्स
र्वंतत्प्रसादेनतेनजाप्यमिदंनतु ॥१२॥ शनैस्तुजप्यमानेस्मिन्स्तोत्रे
संपत्तिरुच्चकैः ॥ भवत्येवसमग्रापिततःप्रारभ्यमेवतत् ॥१३॥ ऐश्वर्यंय
त्प्रसादेनसौभाग्यारोग्यसंपदः ॥ शत्रुहानिःपरोमोक्षःस्तूयतेसानकिं
जनैः ॥१४॥ इतिदेव्याःकीलकस्तुतिः ॥ ॐ अस्यश्रीसप्तशतिस्तोत्रमा

लामंत्रस्य ॥ मार्कंडेयऋषिःश्रीमहालक्ष्मीर्देवतागायत्र्युष्णिगनु
ष्टुप्छंदांसिभुक्तिमुक्तिसिध्यर्थेजपेविनियोगः ॥ ॐ अस्यप्रथमचरि
त्रस्यब्रह्माऋषिर्गायत्रीछंदोमहाका ॥ लीदेवतारक्तदंतिकाबीजंनंदा
शक्तिः ॥ अग्निस्तत्त्वंऋग्वेदमूर्तिर्महाकालीप्रीत्यर्थेप्रथमचरित्र ज
पेविनियोगः ॥१॥ ॐ अस्यमध्यमचरित्रस्यविष्णुऋषिरुष्णिक्छंदः म
हालक्ष्मीर्देवता ॥ दुर्गाबीजंशाकंभरीशक्तिः ॥ वायुस्तत्त्वंयजुर्वेदमू
र्तिर्महालक्ष्मीप्रीत्यर्थेमध्यमचरित्र जपेविनियोगः ॥२॥ ॐ अस्य
श्रीउत्तरचरित्रस्यरुद्रऋषिस्त्रिष्टुप्छंदः महासरस्वतीदेवता ॥ भ्राम
रीबीजं ॥ भीमाशक्तिः ॥ सूर्यस्तत्त्वंसामवेदमूर्तिर्महासरस्वतीप्रीत्यर्थं
उत्तरचरित्रस्यजपेविनियोगः ॥ मार्कंडेयउवाच ॥ सावर्णिःसूर्यत

गा

दुर्गा ७ नयो योमनुः कथ्यतेष्टमः ॥ निशामय तदुत्पत्तिं विस्तराद्गदतो मम ॥१॥
महामायानुभावेन यथा मन्वंतराधिपः ॥ स बभूव महाभागः सावर्णि
स्तनयो रवेः ॥२॥ स्वारोचिषेंतरे पूर्वं चैत्रवंशसमुद्भवः ॥ सुरथो नाम राजा
भूत्समस्ते क्षितिमंडले ॥३॥ तस्य पालयतः सम्यक् प्रजाः पुत्रानिवौर
सान् ॥ बभूवुः शत्रवो भूपाः कोलाविध्वंसिनस्तदा ॥४॥ तस्य तैरभवद्यु
द्धमतिप्रबलदंडिनः ॥ न्यूनैरपि स तैर्युद्धे कोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥५॥
दे ततः स्वपुरमायातो निजदेशाधिपोऽभवत् ॥ आक्रांतः स महाभागस्तै
स्तदा प्रबलारिभिः ॥६॥ अमात्यैर्बलिभिर्दुष्टैर्दुर्बलस्य दुरात्मभिः ॥ कोशो
बलं चापहृतं तत्रापि स्वपुरे ततः ॥ ततो मृगयाव्याजेन हृतस्वाम्यः
स भूपतिः ॥ एकाकी हयमारुह्य जगाम गहनं वनं ॥८॥ स तत्राश्रममद्राक्षी

के

द्द्विजवर्यस्य मेधसः ॥ प्रशांतश्वापदाकीर्णं मुनिशिष्योपशोभितं ॥९॥ त
स्थौ कंचित्स कालं च मुनिना तेन सत्कृतः ॥ इतश्चेतश्च विचरंस्तस्मिन्मुनि
वराश्रमे ॥१०॥ सोऽचिंतयत्तदा तत्र ममत्वाकृष्टचेतनः ॥ मत्पूर्वैः पालितं पू
र्वं मया हीनं पुरं हि तत् ॥११॥ मद्भृत्यैस्तैरसद्वृत्तैर्धर्मतः पाल्यते न वा ॥ न जाने ग
श्र५ स प्रधानो मे शूरहस्ती सदा मदः ॥१२॥ मम वैरिवशं यातः कान्भोगानुपल
प्स्यते ॥ ये ममानुगता नित्यं प्रसादधनभोजनैः ॥१३॥ अनुवृत्तिं ध्रुवं तेऽद्य कुर्वं
त्यन्यमहीभृतां ॥ असम्यग्व्ययशीलैस्तैः कुर्वद्भिः सततं व्ययं ॥१४॥ संचितः
सोऽतिदुःखेन क्षयं कोशो गमिष्यति ॥ एतच्चान्यच्च सततं चिंतयामास पा
र्थिवः ॥१५॥ तत्र विप्राश्रमाभ्याशे वैश्यमेकं ददर्श सः ॥ स पृष्टस्तेन कस्त्वं
भो हेतुश्चागमनेऽत्र कः ॥१६॥ सशोक इव कस्मात्त्वं दुर्मना इव लक्ष्यसे ॥१७